

Marika Hyvärinen, Riikka Mustonen ja Kaisa Mäki

**LASTEN KOKEMUKSIA SATUHIERONNASTA
OULUN KAUPUNGIN PÄIVÄKODISSA**

**LASTEN KOKEMUKSIA SATUHIERONNASTA
OULUN KAUPUNGIN PÄIVÄKODISSA**

Hyvärinen, Marika; Mustonen,
Riikka & Mäki, Kaisa
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Sosiaalian koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

Pikku Pingviinin seikkailu

”Olipa kerran Pikku Pingviini, joka asui perheensä kanssa jäälaaksossa. Jäälaaksossa oli paljon pieniä igluja, joissa pingviiniperheet asuivat.

Pikku Pingviini asui suloisessa, lämpimässä iglussa yhdessä isä-pingviinin, äiti-pingviinin ja kahden muun pikku pingviinin kanssa.

Eräänä päivänä iglun oveen koputettiin. Ovella oli Pikku Pingviinin ystävä, joka pyysi Pikku Pingviiniä kanssaan seikkailuun.

Pikku Pingviini mietti, uskaltaisiko hän lähteä mukaan seikkailuun. Siellähän voisi olla hyttävän kylmä tuuli, kova lumituisku tai suuria jääkarhuja!

Pikku Pingviiniä pelotti.

Lopulta Pikku Pingviini uskaltautui lähtemään seikkailuun yhdessä ystävänsä kanssa. Käsi kädessä he kävelivät pitkin jäälaaksoa.

Kävellessään he näkivät kauniita revontulia, pieniä tuikkivia tähtiä ja kristallinkirkkaat lumihuutaleet leijailivat heidän päälleen.

Pikku Pingviini oli iloinen, että oli uskaltanut lähtemään seikkailuun.

Sen pituinen se.”

Tekijät: Huotari Maija, Hyvärinen Marika, Juola Iitu, Kontio Ella, Mustonen Riikka, Mäki Kaisa & Pulkkinen Elina

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Marika Hyvärinen, Riikka Mustonen ja Kaisa Mäki
Opinnäytetyön nimi: Lasten kokemuksia satuhieronnasta Oulun kaupungin päiväkodissa
Työn ohjaajat: Päivi Tervasoff ja Aira Vähärautio
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2016
Sivumäärä: 59 + 7 liitesivua

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla lasten kokemuksia satuhieronnasta eräässä Oulun kaupungin päiväkodissa, missä myös toteutettiin Oulu Sote Labs pilottitoiminnan leikkikerhoja. Päiväkodissa satuhieronta oli osa leikkikerhojen toimintaa. Tavoitteenamme on tuottaa tietoa lasten kokemuksista satuhieronnasta ja satuhieronnan käytännön toteutuksesta lasten näkökulmasta kaikille, jotka kyseistä menetelmää käyttävät tai ovat aikeissa käyttää.

Tietoperusta muodostuu satuhieronnan ja pilottitoiminnan keskeisten käsitteiden ympärille. Käsitteitä ovat sosioemotionaalisten taitojen ja leikkitaitojen kehitys sekä satuhieronta. Lisäksi käsitteinämme ovat satuhierontaan liittyvät itsetunto, kosketus, sadut ja mielikuvitus sekä läsnäolo ja lapsen suhteet.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, johon keräsimme aineiston teemahaastatteluilla sekä hyödynsimme lisäksi leikkikerhoista saatuja palautelomakkeita. Haastatteluihin osallistui yhteensä seitsemän (7) lasta, joista osan haastattelimme kaksi lasta kerrallaan ja osa oli haastattelussa yksin. Saadut aineistot litteroimme ja teemoitellen jaottelimme niissä esiintyvät aihealueet omiin ryhmiinsä.

Lasten kokemukset satuhieronnasta olivat pääosin positiivisia ja lapset kuvailivat satuhieronnan olleen kivaa ja rentouttavaa. Kuitenkin saimme myös eriäviä vastauksia, eivätkä lapset kaikissa olosuhteissa pitäneet satuhieronnasta. Lapsille oli jäänyt mieleen tiettyjä satuhierontoja, joita he nimesivät. Lapset kokivat pääosin myönteisesti sekä toisille tehdyn että itse saadun satuhieronnan. Osa lapsista piti enemmän aikuisen tekemästä satuhieronnasta ja osa taas lapsen tekemästä hieronnasta.

Opinnäytetyössämme saimme kerättyä lasten kokemuksia satuhieronnasta. Näitä tuloksia voidaan hyödyntää uusia satuhierontasatuja ja -hetkiä suunniteltaessa.

Asiasanat: satuhieronta, varhaiskasvatus, sosioemotionaaliset taidot, leikkitaidot, lapsihaastattelu, lasten osallisuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme, option

Authors: Marika Hyvärinen, Riikka Mustonen ja Kaisa Mäki
Title of thesis: Children's experiences of story massage in day care in Oulu
Supervisors: Päivi Tervasoff ja Aira Vähärautio
Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2016
Number of pages: 59 + 7 enclosure pages

The aim of our thesis is to describe the experiences of children about story massage in a day care in Oulu. In this day care, it was carried out playgroups as part of pilot study of Oulu Sote Labs. Story massage was one part of these play groups' action in day care. Our aim is to produce information of children's experiences about story massage as an action and in practice from children's point of view for all those who are using this method or are planning to use it.

The knowledge base of this study forms of the key concepts about story massage and the pilot study. The concepts are the development of socio-emotional skills and play skills and story massage. Also as concepts we have self-esteem, touch, stories, imagination, presence and the relationships of a child. These concepts are widely involved with story massage.

The thesis is qualitative study and the material for the study we collected through theme-based interview. We also exploited the feedback forms that were collected from play groups. We interviewed seven children. Part of them were in pairs and part of them were alone in the interview situation. The data of interviews was transcribed and then analyzed by themes.

Children's experiences about story massage were mainly positive and children described story massage by terms nice and relaxing. Also we had some answers that showed that in every circumstances children did not like the story massage. Children remembered well some particular massaging stories and they were able to name them. Children found doing story massage and having it mainly positively. Some of children preferred the story massage done by an adult and some of them preferred it done by other children.

In our thesis we managed to collect the experiences of children about story massage. These results can be exploited by planning new stories and functions for story massage.

Keywords: story massage, early childhood education, socio-emotional skills, play skills, child interview, complicity of children

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 ESIOPETUSIKÄISEN SOSIOEMOTIONAALISTEN TAITOJEN JA LEIKKITAIDOJEN KEHITYS	10
2.1 Sosioemotionaaliset taidot	10
2.2 Leikkitaitojen kehitys	12
2.3 Sosioemotionaalisten taitojen ja leikkitaitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa	13
3 SATUHIERONTA SOSIOEMOTIONAALISTEN TAITOJEN JA LEIKKITAIDOJEN KEHITTÄMISEN TUKENA	16
3.1 Satuhieronta	16
3.2 Satuhieronta itsetunnon tukena	19
3.3 Satuhieronta ja kosketus	20
3.4 Sadut ja mielikuvitus lapsen elämässä	22
3.5 Lapsen vuorovaikutussuhteet sekä läsnäolon merkitys	24
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	27
4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimustehtävät ja tavoite	27
4.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat	29
4.3 Tutkimusmenetelmät	30
4.4 Kohderyhmä ja aineiston keruu	33
4.5 Aineiston analyysi	36
4.6 Eettisyys ja luotettavuus	38
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	43
5.1 Kokemukset satuhieronnasta	43
5.2 Muille ja muiden kanssa tehty satuhieronta	44
5.3 Lasten kehitysideat satuhierontaan	45
6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	46
7 POHDINTA	49
LÄHTEET	55
LIITTEET	61

1 JOHDANTO

Nykypäivän arki on hyvin kiireistä ja suorituspainotteista. Joudumme kohtaamaan erilaisia ärsykejä ja stressiä päivittäin. Sama koskee sekä meitä aikuisia että myös lapsia. Arkemme on täynnä kiirettä aina aamusta iltaan saakka. Aamulla aikaisin lähdetään päiväkotiin tai kouluun ja töihin ja illat voivat täyttyä monenlaisista harrastuksista ja muista menoista.

Stressi ei ole asia, jota vain aikuiset kokevat, vaan myös lapset kokevat stressiä. Nurmilaakso kirjoittaa artikkelissaan lasten saavan stressihormoneja jo kohdussa, kun näitä hormoneja välittyy äidiltä istukan kautta sikiön verenkiertoon. (Nurmilaakso 2013, viitattu 24.3.2016.) Jokainen lapsi kokee normaalia stressiä arjen tilanteissa, joissa häneltä esimerkiksi kielletään karkit tai hän on erossa vanhemmistaan. Tällainen on kuitenkin hyvää stressiä, joka vahvistaa lapsen kykyä luottaa omaan selviytymiseensä ja siihen, että aikuiset lohduttavat lasta. Lapsen kokemasta stressistä tulisi huolestua, jos lapsella on univaikeuksia, keskittymisvaikeuksia tai epätavallisia kiukunpuuskia. Pitkään jatkuvalla stressillä voi olla vakavia seurauksia, kuten mielenterveysongelmia. (Kalajoki 2016, viitattu 10.4.2016.)

Satuhieronta on tuote- ja palvelukokonaisuus, joka perustuu läsnäolevaan kosketukseen ja satujen ihmeelliseen maailmaan. Satuhieronta on Sanna Tuovisen kehittämä menetelmä lasten kanssa työskenteleville aikuisille, jonka pääviestinä on kosketuksen rentouttava ja rauhoittava vaikutus. Satuhieronnassa yhdistyvät satu ja myönteinen kosketus ovat lapsen kasvun ja kehityksen kannalta erittäin merkittäviä asioita. Tuovisen mukaan satuhieronnalla on monia positiivisia vaikutuksia lapsen itsetuntemuksen, motoriikan ja sosiaalisten taitojen kehitykselle. (Tuovinen 2014, 7.) Satuhieronnan tavoitteena on ennaltaehkäistä stressiperäisiä ongelmia kaikissa ikäryhmissä ja näin vahvistaa kokonaisvaltaista hyvinvointia (Tarina ja Kosketus Oy 2016, viitattu 17.3.2016).

Satuhieronta on yksi menetelmistä, jota käytetään Oulu Sote Labs-hankekokonaisuuteen liittyvässä moniammatillisen harjoittelun pilottitoiminnassa. Hankkeessa ovat mukana Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Oulun kaupunki sekä Oulun ammattikorkeakoulu. Moniammatillisen harjoittelun pilottitoiminta on osa Oulun ammattikorkeakoulun projektia, jonka tavoitteena on synnyttää uusia innovatiivisia ja asiakaslähtöisiä matalan kynnyksen palveluja ja tuotteita eri toimijoiden kanssa yhteistyössä. Projektin suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin osallistuu moniammatillinen työryhmä, johon kuuluvat edustajat Oulun kaupungin lasten ja nuorten kuntoutuksesta, Oulun kaupungin päiväkodista, Oulun yliopiston logopedian yksiköstä, Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapian, fysioterapian ja sosiaalialan opettajistosta sekä opiskelijoista (Liite 1).

Opinnäytetyömme suuntautuu yhteen hankkeen pilottiin, joka on toteutettu Oulun kaupungin päiväkodissa alkuvuodesta 2016. Pilotissa toteutettiin lasten sosiaalisten- ja leikkitaitojen kehitystä tukevaa ryhmätoimintaa. Toimintaa päiväkodissa toteuttivat moniammatilliset opiskelijatiimit. Päiväkodissa muodostettiin kaksi esikouluikäisten lasten ryhmää, joihin lapset valittiin yhteistyössä vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan kanssa. Ryhmätoiminnan suunnitteluvaiheessa lasten leikkitaitoja arvioitiin aluksi RALLA-leikkitoiminnan arviointimenetelmällä (Lautamo 2013). Kehittämisprosessin tukena oli moniammatillinen pilotin opettajista ja opiskelijoista koostuva konsulttiryhmä. Pilottien toimintaa seurattiin ja tutkittiin hankkeen edetessä, ja niiden innoittamana syntyi useampi opinnäytetyö Oulun ammattikorkeakoulussa (Liite 1).

Valitsimme satuhieronnan aiheeksemme, sillä se on melko uusi ja vielä suhteellisen vieras menetelmä suomalaisissa päiväkodeissa. Kuulimme opettajamme kautta Oulu Sote Labsin hankkeesta, mihin satuhieronta liittyy, ja halusimme tarttua tähän aiheeseen. Satuhieronnasta on tehty tähän mennessä vain muutamia opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia, joten aiheesta ei ole paljonkaan aiempaa tietoa. Vastaamme myös opinnäytetyöllämme Rajalan ja Sinervon (2015, 42) opinnäytetyössä ehdotettuun jatkotutkimusaiheeseen tutkia

lasten kokemuksia satuhieronnasta. Lasten kokemuksista satuhieronnasta on tehty vain yksi opinnäytetyö.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla lasten kokemuksia satuhieronnasta pilottitoiminnan osana. Tavoitteenamme on tuottaa tietoa lasten kokemuksista satuhieronnasta ja satuhieronnan käytännön toteutuksesta lasten näkökulmasta kaikille, jotka kyseistä menetelmää käyttävät tai ovat aikeissa käyttää. Satuhieronnan kokemusten kartoittamisesta on hyötyä satuhieronta-menetelmän kehittämisessä ja levittämisessä. Satuhieronnan myönteiset vaikutukset, esimerkiksi luottamussuhteen vahvistuminen lapsen ja aikuisen välillä ja lapsen turvallisuuden tunne, voivat ehkäistä lasten mielenterveysongelmien syntymistä tulevaisuudessa (Vastamäki 2012, viitattu 23.3.2016).

Koska yhteistyökumppanimme oli Oulu Sote Labs –hanke ja teimme tutkimusta satuhieronnasta, oli olennaista, että tutustuimme pilotin toimintaan. Toiminnan tavoitteena oli tukea lasten sosiaalisia- ja leikkitaitoja ryhmässä. Koska kaikki ihmisten välinen vuorovaikutus perustuu tunteisiin, valitsimme käsitteeksemme sosioemotionaaliset taidot sekä leikkitaidot, vaikka pilottitoiminnassa puhutaan vain sosiaalisista- ja leikkitaidoista (Opetushallitus 2013, viitattu 20.4.2016). Lisäksi käsitteenämme on satuhieronta, sillä ryhmässä toteutettiin satuhierontaa yhtenä menetelmänä ja kiinnostuksemme kohdistuikin juuri lasten kokemuksiin satuhieronnasta.

2 ESIOPETUSIKÄISEN SOSIOEMOTIONAALISTEN TAITOJEN JA LEIKKITAIDOJEN KEHITYS

Oulu Sote Labs:n hankkeessa moniammatillinen opiskelijaryhmä järjesti Oulun kaupungin päiväkodissa lapsille leikkikerhoja, joiden tavoitteena oli tukea lasten sosiaalisia- ja leikkitaitoja. Leikkikerhoissa tapahtunut ohjaus tarjosi tukimuodon, joka voi lieventää tai jopa ennaltaehkäistä lasten mahdollisia haasteita jatkossa. (Liite 1.) Valitsimme käsitteiksemme sosioemotionaaliset taidot ja leikkitaidot, koska ne ovat vahvasti linkittyneet pilottitoiminnan tavoitteisiin. Kyseiset käsitteet liittyvät myös satuhierontaan, sillä satuhieronta parantaa lapsen sosioemotionaalisia taitoja, tukemalla lapsen sosiaalisia taitoja sekä tunnetaitoja. Myös lapsen luovuus sekä mielikuvitus pääsevät satuhieronnassa valloilleen, jolloin leikkitaidotkin kehittyvät. (Tuovinen 2014, 7-8,12, 79.)

2.1 Sosioemotionaaliset taidot

Sosioemotionaaliset taidot liittyvät kanssakäymiseen, vuorovaikutukseen ja tunteisiin sekä niihin kokemuksiin, joita vuorovaikutuksessa herää. Lapsuudessa sosioemotionaalinen kehitys on monin tavoin merkittävää. Emotionaalinen kehitys on kiinteästi yhteydessä sosiaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen sekä fyysiseen kasvuun ja kielen motoriseen kehitykseen. Sosioemotionaalisuus on käsitteenä erittäin laaja ja siihen liittykin monia eri käsitteitä, mutta tärkeimmät niistä ovat varmasti sosiaalisuus ja emootiot. (Ahvenainen, Ikonen & Koro 1994, 100, 104.) Käsitteet ovat sidoksissa toisiinsa, sillä lapsi tarvitsee sosiaalisessa vuorovaikutuksessa empatiakykyä, kykyä tunnistaa toisten tunteita ja toimia sen mukaisesti. (Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Nurmi, Pulkkinen & Ruoppila 2015, 60.)

Sosialisaatiolla tarkoitetaan ihmisen kehitystä sosiaaliseksi yhteiskunnan jäseneksi. Tämä prosessi tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa ja tähän vuorovaikutukseen tarvitaan aina sosiaalisia taitoja. Sosiaalisesti taitava ihminen pystyy lukemaan vuorovaikutustilanteita niin, että hän pystyy mukauttamaan omaa käyttäytymistään tilanteeseen sopivaksi ja näin

pärjäämään sosiaalisissa tilanteissa. (Ahvenainen, Ikonen & Koro 1994, 104–105.)

Sosiaaliset taidot ovat niitä taitoja, joita lapsi tarvitsee tullakseen toimeen muiden ihmisten kanssa. Lapsi oppii sosiaalisia taitoja ottamalla mallia arjen tilanteissa ja kokeilemalla havaitsemiaan toimintatapoja omissa sosiaalisissa tilanteissaan. Aikuisen tehtävänä on tukea ja rohkaista lapsen sosiaalisten taitojen kehitystä. (Kirves & Stoor-Grenner 2010, 50.) Lapsen sosiaalinen kompetenssi muodostuu eri taidoista, joita ovat itsesäätely ja tunnetaidot, sosiokognitiiviset taidot ja sosiaaliset taidot sekä kiintymyssiteet ja osallisuus. Sosiaalinen kompetenssi laajenee kolmen ja kuuden ikävuoden välillä. Kehityksensä myötä lapsi pystyy yhä paremmin havainnoimaan ja tulkitsemaan sosiaalisia tilanteita ja kielellistämään niitä. Esikouluikä lähestyessään lapsi pystyy aiempaa vastavuoroisempaan kanssakäymiseen muiden lasten kanssa, kuten ottamaan huomioon toisten mielipiteitä ja ehdotuksia, toimimaan pyydetyllä tavalla ja odottamaan vuoroaan. (Ahonen ym. 2015, 60–61.)

Emotionaalinen kehitys tapahtuu asteittain. Viidestä kuuteen vuoden iässä lapsi osaa tunnistaa ja nimetä pelon, surun, ilon, vihan ja ujouden sekä osaa käyttää omia tunteitaan hyödyksi esimerkiksi huijaamalla muita. Empatiakyky toisen ihmisen elämäolosuhteita kohtaan kehittyy. (Pihlaja 2004, 216–217.) Empatiakyvyllä tarkoitetaan kykyä asettua muiden ihmisten asemaan ja ymmärtää muiden tunteita (Kirves & Stoor-Grenner 2010, 50).

Tunne-elämän vaikeudet ilmenevät ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, esimerkiksi leikissä tai kyvyssä solmia suhteita tai tulla toimeen ikätovereiden kanssa. Lapsella, jolla on tunne-elämän vaikeuksia, ei esimerkiksi ole kykyä havaita tunteita eikä hän välttämättä näe tilannetta toisen lapsen kannalta. Myös omien tunteiden ilmaisemisessa voi olla vaikeuksia. Pyrittäessä vaikuttamaan lapsen tunne-elämän vaikeuksiin tulee samalla myös muokata ympäristöä. Lapsen kehitys tulee nähdä kokonaisuutena, sillä tunnetaitojen vaikeudet voivat vaikuttaa myös muihin kehityksen osa-alueisiin. (Opetushallitus 2013, viitattu 28.3.2016.)

2.2 Leikkitaitojen kehitys

Esiopetusikäiset lapset ovat jo kiinnostuneita erilaisista sääntöleikeistä, kuten kortti- ja lautapeleistä sekä pihaleikeistä. Vuoron odottaminen ja tietyn kaavan mukaan eteneminen kiinnostavat lapsia. Säännöt voivat siirtyä leikkijältä toiselle tai niitä voidaan sopia leikin edetessä. Pihaleikit ovat vähentyneet selvästi lapsilla, kun yhä useampi tämän ikäinen on aloittanut jonkin harrastuksen. Mukaan ovat tulleet myös tietokone- ja pelikonsolipelit. (Ahonen ym. 2015, 67–68.)

Roolileikki on erittäin merkittävä asia lapsen kehityksessä ennen kouluikää. Roolileikkiä voidaan pitää johtavana toimintana eli sillä on erityinen merkitys lapsen persoonallisuuden kehittymiselle. Johtavassa toiminnassa kehittyvät uusia ominaisuuksia, kuten roolileikissä mielikuviutus, oman toiminnan hallinta sekä suunnittelu. Roolileikissä koko persoonallisuus voi muovautua uudelleen ja siinä luodaan valmiuksia seuraavaa kehitysvaihetta varten. (Helenius & Lummelahti 2013, 89–90.)

Kokemusten karttuessa lasten välinen vuorovaikutus nousee entistä enemmän esille leikissä ja leikin mielikuva jaetaan selkeämmin. Roolileikistä tulee monipuolisempaa, pitkäjänteisempää ja tavoitteellisempaa. Esiopetusikäiset lapset keksivät luovasti leikin ideoita, sisältöjä ja ympäristöjä ja suunnittelevat ja valmistelevat niihin sopivia välineitä. Ideoita saadaan entistä enemmän esimerkiksi saduista ja elokuvista. (Helenius & Lummelahti 2013, 88, 100–101.)

Leikki on tärkeä lapsen kehityksen ilmentäjä ja oppimistilanne jo itsessään. Lapsen leikkiä tarkastelemalla saadaan tietoa lapsen motorisesta, kielellisestä ja sosiaalisesta kehityksestä ja se luo edellytykset elinikäiselle oppimiselle. Leikki on myös tärkeä sosiaalisten taitojen kehityksen kannalta, sillä leikissä lapsi oppii toimimaan yhdessä muiden lasten kanssa, muodostamaan ystävyys-suhteita ja huomioimaan asioita muiden näkökulmasta. Leikin avulla lapsi voi kohdata ja käsitellä tunteita, kuten surua ja iloa sekä myös vaikeuksia ja haasteita. Ryhmässä leikkiessään lapsi kokee yhteenkuuluvuutta ja ymmärtää sosiaalisten suhteiden pysyvyyden. Leikin avulla aikuinenkin voi rakentaa luottamusta hänen

ja lapsen välille ja leikissä voidaan tukea lasten keskinäisiä suhteita ja mahdollistaa lapselle onnistumisen kokemuksia. Leikkitaidoiltaan taitavan lapsen on havaittu tarkkailevan sosiaalisia vihjeitä, joiden perusteella hän voi sovittaa omaa toimintaansa leikkiin sopivaksi. Jos lapsella on vaikeuksia leikkiä muiden kanssa tai hän ei osaa aloittaa leikkiä tai leikki loppuu lyhyeen, on syytä kiinnittää huomiota lapsen leikkitaitoihin. (Ahonen ym. 2015, 61, 69–70.)

2.3 Sosioemotionaalisten taitojen ja leikkitaitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Sosiaalisten taitojen opettaminen ja niiden vahvistaminen ovat tärkeitä varhaiskasvatuksen sisältöalueita. On kuitenkin ympäröivästä yhteiskunnasta ja kasvattajasta riippuvaa, millaisia sosiaalisia taitoja arvostetaan. Jos lapsi saa paljon negatiivista palautetta käytöksestään, hänen minäkuvansa voi heikentyä eivätkä sosiaaliset taidot kehity. Myös vertaissuhteilla on merkittävä rooli sosiaalisten taitojen kehityksessä. (Kirves & Stoor-Grenner 2010, 51.)

Valtioneuvosto on asettanut esiopetuksen erityiseksi tavoitteeksi edistää lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Leikki on merkittävä osa esiopetuksen järjestämistä. Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä ja samalla pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten ja kannustavan palautteen avulla pyritään vahvistamaan lapsen minäkäsitystä. (Opetushallitus 2014, 14.)

Lapsen sosioemotionaalisten taitojen kehityksen tukemiseksi on kiinnitettävä huomiota moneen asiaan: lapseen, ryhmään, työntekijöiden toimintaan sekä vanhempien ja ammattilaisten väliseen yhteistyöhön, kasvatuskumppanuuteen. Lapsen kasvun ja kehityksen tukena ovat leikki, pelit, sadut, musiikki ja liikkuminen, ei niinkään jokin tietty työmenetelmä. Lapsen kanssa työskentelyn lähtökohtana on lapsen yksilöllisyys ja lapsilähtöisyys. Aikuisen tulee tuntea lapsi hyvin ja tunnistaa hänen kehitysvaiheitaan. Kehityksen tukemiseksi on

ymmärrettävä ryhmän toimintaa ja dynamiikkaa sekä lasten ja aikuisten rooleja. (Pihlaja & Viitala 2004, 225, 228.)

Kasvattajan tulisi tukea lapsen itsetuntemusta sekä -luottamusta ja auttaa lasta saamaan onnistumisen kokemuksia eri tilanteista. Kun lapsen ja aikuisen välille syntyy luottamuksellinen suhde, uskaltaa lapsikin antaa itsestään enemmän ja ilmaista tunteitaan turvallisesti. Kasvattaja voi kiinnittää huomiota omaan johdonmukaisuuteensa, sillä ennustettavuus vähentää lapsen ahdistusta. Lisäksi lasten varhaiskasvatusympäristöstä, esimerkiksi päiväkodista, on luotava mahdollisimman rauhallinen ja selkeä, jotta lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. (Pihlaja & Viitala 2004, 226–227.) Aikuinen voi ohjata lapsen sosiaalisten taitojen opettelua joko suorasti tai epäsuorasti. Suorasti ohjatessaan hän ohjaa lasta leikkitalanteissa ja epäsuorasti ohjatessaan näyttää epäsuoraa mallia esimerkiksi omien ihmissuhteidensa kautta. (Ahonen ym. 2015, 61–62.)

Ikätoverit ovat erittäin tärkeitä lapsen sosioemotionaalisessa kehityksessä. Heidän avullaan lapsi luo realistista, ikään sidottua ja sosiaalista tietoa itsestään. Tasavertaisissa toverisuhteissa kaverit vaikuttavat lapseen ja hän voi vaikuttaa muihin. (Pihlaja & Viitala 2004, 226.) Ryhmän tavoitteena on sosiaalista lapsi sekä opettaa lapset olemaan vuorovaikutuksessa keskenään. Ryhmässä lapsi oppii huomaamaan yksilöiden väliset rajat ja että kaikki ovat erilaisia. (Pihlaja & Viitala 2004, 233–234.) Myös leikkitaidoilla on suuri merkitys lasten vertaissuhteiden muodostumisessa, sillä juuri niiden avulla lapsen luovat keskinäiset suhteensa. Kasvattaja voi ohjata lasta keskinäiseen roolileikkiin, jossa lapsi on vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Helenius & Lummelahti 2013, 90.)

Aikuinen voi tukea lapsen oppimista järjestämällä lapsille leikkiympäristöjä ja –välineitä, kuten kauppa- ja kotileikkejä. Leikkiympäristöstä tulisi löytyä jokaiselle jotakin. Leikille tulee antaa mahdollisuus jatkua ja laajentua. Kasvattajien tulisikin järjestää aikaa leikille ja mahdollisesti myös muodostaa pysyviä, pienempiä ryhmiä, joissa pitkäaikaisempi leikki on mahdollista. Kasvattajan tulee turvata lapsille leikkirauha sekä luoda hyvä tunneilmapiiri ryhmään ja olla myös itse

kiinnostunut lasten leikistä. (Kalliala & Tahkokallio 2016 18-19; Siren-Tiusanen 2016, 16.)

3 SATUHIERONTA SOSIOEMOTIONAALISTEN TAITOJEN JA LEIKKITAITOJEN KEHITTÄMISEN TUKENA

Oulu Sote Labs – hankkeen moniammatillisen pilottitoiminnan tavoitteena oli tukea lasten sosiaalisia- ja leikkitaitoja ja satuhierontaa käytettiin toiminnassa yhtenä tukimenetelmänä. Tässä luvussa käsitellään satuhierontaa ja siihen kytkeytyviä teemoja, kuten itsetuntoa, kosketusta ja mielikuvitusta. Satuhieronnassa kosketus on myönteistä kosketusta, jolla on paljon hyviä vaikutuksia lapsen kehityksen ja kasvun kannalta. Myönteinen kosketus kertoo, että meistä välitetään, se rentouttaa ja rauhoittaa sekä tehostaa sadun viestejä. Kun olemme kosketusyhteydessä, olemme enemmän läsnä. Myönteinen kosketus johdattaa meidät mielikuvituksen maailmaan ja sen avulla aikuinen kannustaa lasta luottamaan itseensä. Myönteisen kosketuksen avulla myös kiintymyssuhde lapsen ja aikuisen välillä vahvistuu. (Tuovinen 2014, 7,41.)

3.1 Satuhieronta

Satuhieronta on Sanna Tuovisen luoma tuote- ja palvelukokonaisuus, jossa yhdistetään läsnäoleva kosketus ja voimaannuttavat sadut. Satuhieronnassa halutaan yhdistää satuja, tarinoita ja mielikuvia kosketukseen ja kevyeen hierontaan. Siinä rauhoitetaan ja rentoudutaan arjen kiireiden keskellä ja sitä voi tehdä mihin vuorokauden aikaan tahansa, esimerkiksi keskellä päivää tai iltaisin ennen nukkumaan menoa. Satuhieronnassa aikuinen ja lapsi voivat kohdata niin, että molemmat ovat oikeasti tilanteessa läsnä. Satuhieronta vahvistaa satujen ja kosketuksen avulla lapsen itsetuntoa ja opettaa ihmisarvon kunnioittamista. (Tuovinen 2014, 12–13.)

Satuhieronta perustuu arvostukseen ja luottamukseen sekä iloon, leikkiin ja yhteisöllisyyteen. Satuhieronta vaikuttaa sekä lapseen että aikuiseen monin tavoin. Se muun muassa vahvistaa luottamusta ja kiintymyssuhdetta aikuisen ja lapsen välillä. Sadut, joita kerrotaan, on suunniteltava niin, että ne tukevat lapsen itsetuntoa ja tuovat kokemuksen omasta arvokkuudesta. Satuhieronta

mahdollistaa lapselle jakamattoman huomion hetkiä aikuiselta, mikä parantaa elämänlaatua. Satuhieronnan kautta lapsi saa nähdyksi ja kuulluksi tulemisen kokemuksia. Se myös ennaltaehkäisee mielenterveysongelmia, kehittää luovuutta ja tukee oppimista. Rentoutuminen ja kevyt kosketus lievittävät pelkoja ja ahdistusta ja satuhieronnan avulla voidaan purkaa traumaattisia kokemuksia. Lapsi myös oppii tunnetaitoja satujen kautta. (Tuovinen 2014, 12–13.)

Myös fyysiseen hyvinvointiin satuhieronnalla on suuri merkitys. Se kehittää motoriikkaa ja kehonhallintaa, sillä kosketuksen avulla lapsi tulee tietoisemmaksi omasta kehostaan. Oikein toteutettuna satuhieronta rauhoittaa ja rentouttaa ja sitä kautta auttaa stressinhallinnassa ja ehkäisee siitä johtuvia ongelmia. Lapsen rentoutuessa myös erilaiset kipu- ja särkytilat voivat lieventyä. Satuhieronta voi auttaa lasta nukahtamaan ja unenlaatukin paranee, kun lapsi nukahtaa levollisena. (Tuovinen 2014, 12–13.)

Tuovisen mukaan satuhieronta vaikuttaa lapsen sosiaaliseen hyvinvointiin positiivisella tavalla. Satuhieronnan saduissa käsitellään erilaisia asioita, joita jokainen lapsi käy läpi kasvaessaan ja kehittyessään. Näiden tarinoiden kautta lapset voivat käsitellä asioita ja ilmiöitä jokapäiväisestä arjestaan. Satuhieronta voi ennaltaehkäistä kiusaamista, kun lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät. Satuhieronnessa lapsi kokee myönteisen ilmapiirin ja yhteisiä hetkiä aikuisen ja vertaisryhmänsä kanssa, joissa on hyvä olla. (Tuovinen 2014, 12–13.)

Satuhieronnessa Tuovinen korostaa vapaaehtoisuutta. Sitä ei saa harjoittaa ilman lapsen lupaa. Satuhieronta opettaa lapselle lähellä olemisen ja koskettamisen sääntöjä ja omien ja toisten rajojen kunnioittamista. Satuhierontaa tehdään useimmiten vatsallaan maaten, sillä selkä on hyvä ja turvallinen alue koskea. Se on laaja ja sileä, joten satuja on helppo kuvittaa siihen. Hieronnan voi ulottaa myös päähän, käsiin ja jalkoihin, jos se tuntuu hierottavasta hyvältä. Satuhieronnessa kerronnan tempolla on suuri merkitys. Sillä voidaan pitää taukoja ja luoda rauhoittava tunnelma tilanteeseen. (Tuovinen 2014, 15–16.)

Satuhieronta-menetelmää on tutkittu vielä suhteellisen vähän, vaikkakin parin viime vuoden aikana aiheesta on tehty muutama pro gradu -työ sekä

opinnäytetyö. Toiminnallisissa opinnäytetöissä on tutkittu satuhieronnan vaikutuksia lapsen satuhierontatuokion aikana sekä pyritty löytämään satuhieronnan kautta lapsille ja aikuisille yhteisiä rauhoittumisen ja rentoutumisen hetkiä. Myös varhaiskasvattajien kokemuksia satuhieronnasta on tutkittu. Rajalan ja Sinervon opinnäytetyössä (2015, 42), missä tutkittiin varhaiskasvattajien kokemuksia satuhieronnasta, ehdotettiin jatkotutkimuksen aiheeksi lapsihaastatteluja, joiden avulla saataisiin tietoa lasten satuhierontakokemuksista. Opinnäytetyömme aihe vastaa ehdotettuun jatkotutkimusaiheeseen, joten aiheemme on näin ollen hyvin ajankohtainen ja tarpeellinen.

Suomen lisäksi muissakin maissa on tutkittu satuhieronnan tyyppisiä menetelmiä. Eräässä Ruotsissa tehdyssä opinnäytetyössä tutkittiin hieronnan vaikutuksia oppilaisiin. Opettajat, jotka olivat käyttäneet hierontaa menetelmänä luokassaan, kokivat hieronnan vaikuttaneen oppilaisiin rauhoittavasti ja lisäksi oppilaiden väliset tappelut olivat opettajien mielestä vähentyneet. Oppilailta oli myös kysytty kokemuksia kosketuksesta sekä hieronnasta ja heidän kokemuksensa olivat pääasiassa positiivisia. Jokainen hierontaa saanut oppilas oli ollut tyytyväinen saadessaan hierontaa ja myös antanut sitä mielellään muille. Suurin osa oppilaista oli pitänyt koskettamista mukavana asiana, mutta koskettamisesta ei pidetty, mikäli se oli tapahtunut lupaa kysymättä tai jos kosketus oli ollut liian voimakasta. Vaikka oppilaat olivat kokeneet hieronnan mieleiseksi esikoulussa, niin he eivät kuitenkaan olleet hieroneet vapaa-ajallaan. (Mattson 2009, viitattu 15.5.2016.)

The Massage in Schools Association ja Touch Research Institute Miami ovat myös tutkineet positiivisen kosketuksen vaikutuksia lapsiin. Tutkijat olivat huomanneet, että satuhieronnan ansiosta lapset olivat olleet rauhallisempia ja heidän keskittymiskykynsä oli kehittynyt. Lisäksi lasten itseluottamus, itsetietoisuus ja itsetunto olivat parantuneet. Kehitystä havaittiin tapahtuneen myös sosiaalisten taitojen saralla ja lapset jaksoivat lisäksi sitoutua paremmin tehtäviinsä. Satuhieronnan huomattiin myös vaikuttaneen lasten kommunikaatiotaitoihin positiivisesti. (Story Massage 2016, viitattu 5.4.2016.)

3.2 Satuhieronta itsetunnon tukena

Lapsen itsetunto kehittyy koko lapsen elämän ajan aina syntymästä lähtien. Aikuisilla ja muilla lapsen sosiaalisen ympäristön vaikuttajilla, on suuri vaikutus siihen, millainen itsetunto lapselle kehittyy. Hyvä itsetunto on avainkysymys lapsen kasvamisessa tasapainoiseksi aikuiseksi. Kaikilla ihmisillä on omanlaisensa temperamentti ja jokaisella temperamentilla on myös omat haasteensa ja vahvuutensa itsetunnon kehittymisen kannalta. Kun lasta osataan huomioida ja tukea hänen temperamenttinsa kaipaamalla tavalla, lapsesta todennäköisesti kasvaa itseään arvostava ja itseensä tyytyväinen ihminen. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 8.)

Satuhieronnan ajan lapsi saa aikuisen jakamattoman huomion itselleen. Tämä antaa lapselle viestiä siitä, että aikuinen välittää hänestä ja haluaa viettää hänen kanssaan yhteistä aikaa. Myönteinen kosketus myös viestittää lapselle positiivista kehonkuvaa: ”minä olen hyvä tällaisena kuin olen”. Satuhieronnan yhteydessä kerrottava satu valikoidaan niin, että se tukee lapsen sen hetkistä kehitysvaihetta ja viittaa ehkä sellaisiin asioihin, joiden kanssa lapsen mieli juuri sillä hetkellä askartele. (Tuovinen 2014, 78, 44.)

Itsetunto vaikuttaa lapsen ja aikuisen ajatteluun, olemukseen ja tekoihin, kuten myös siihen, miten toiset ihmiset häneen suhtautuvat ja mitä he hänestä ajattelevat. Itsevarma lapsi viihtyy muiden lasten kanssa, mutta myös itsekseen. Hän uskaltaa kertoa ehkä poikkeavatkin mielipiteensä ja osaa kuunnella myös muiden mielipiteitä. Lapsi uskaltaa olla rohkeasti oma itsensä ja hän asennoituu toiveikkaasti ja positiivisesti itseensä, ympäristöönsä ja tulevaisuuteensa. Tällainen lapsi saa helposti ystäviä. Kun itse arvostaa ja pitää itseään hyvänä niin silloin näin tekevät muutkin. Jos lapsella taas ei ole hyvä itsetunto ja hän suhtautuu itseensä vähättelevästi ja alistuu muiden seurassa tai välttelee muita, hän joutuu helposti kiusatuksi ja syrjäytyneeksi muusta lapsiryhmästä. (Cacciatore ym. 2008, 14–15.)

Lapsen elämässä on monia eri ihmisiä, joiden kanssa hän on vuorovaikutuksessa; vanhemmat, sisarukset, sukulaiset, päiväkodin

henkilökunta ja muut lähiympäristöjen lapset. Kaikkien näiden ihmisten sanomiset ja teot suhteessa lapseen voivat vaikuttaa osaltaan lapsen itsetuntoon. Lapsi arvioi muiden sanomisten merkitystä ja sitä, onko hänen niiden takia muokattava esimerkiksi kehoaan, ulkonäköään tai toimintaansa. Lasten kasvatuksessa Suomessa on ollut aiemmin vallalla ajatus, että lasta ei saa kehua eikä halailla liikaa, ettei tämä ylpistyisi. Kuitenkaan yksin vanhempien äärettömät kehumiset ja parhaana pitäminen eivät ole se, mikä lapseen vaikuttaa, vaan lapsi kuulee mielipiteitä ja ajatuksia myös muualta ympäristöstään. (Cacciatore ym. 2008, 40.)

Kaikessa vuorovaikutuksessa on pohjana toisen ihmisen kohtaaminen. Riippuen siitä, miten toinen ihminen kohtaa toisen, se voi joko rakentaa yhteyttä ja luoda luottamusta tai se voi rikkoa suhdetta ja tuottaa epäluottamusta. Kohtaamisessa on monta ulottuvuutta; on pinnallinen katse ja ystävällinen ele. Sen jälkeen, jos kohtaamisen haluaa oikeasti luoda syvemmäksi, täytyy osata kuulla ja nähdä toinen ihminen. (Mattila 2011, 15-18.)

Aikuisen ja lapsen roolit ovat erilaisia keskinäisessä kohtaamisessa, sillä aikuisella on enemmän ymmärrystä, elämäkokemusta ja roolivastuuta ja siksi aikuisen on oltava tarkkaavainen, joustava ja huolehtiva. Lapsi luo koko ajan jokaisessa kohtaamisessa kokonais käsitystä siitä, millainen hän on, millaisia muut ihmiset ovat, miten muiden kanssa toimitaan ja voiko elämään luottaa. Tästä syystä aikuisen tulisi huolehtia siitä, että lapsi ei koskaan menetä arvostavaa katsetta, oman persoonansa kunnioittamista ja turvallisuutta. Joskus lapsen teot ja sanat saattavat suututtaa ja ärsyttää aikuista, mutta aikuisen tehtävänä on tällöinkin säilyttää lapsen turvallisuuden tunne ja ottaa kunnianosoituksena vastaan se, että lapsi uskaltaa kertoa ja näyttää aikuiselle vaikeitakin asioita ja tunteita. (Mattila 2011, 15–18.)

3.3 Satuhieronta ja kosketus

Kosketuksen avulla voimme huomioida toisen ja tulemme itsekkin huomatuksi. Kerrottu asia kulkee paremmin perille vastaanottajalle, kun samalla kosketamme häntä. Kosketuksella voidaan viestiä monenlaisia asioita riippuen siitä, kenen

välillä kosketus tapahtuu ja millaisella voimakkuudella kosketetaan. Satuhieronnassa on kyse myönteisestä kosketuksesta, joka on toista ihmistä arvostavaa ja toista kunnioittavaa sekä vastavuoroista. Koskettaja haluaa koskettaa omasta tahdostaan ja myös kosketettava on antanut luvan koskettamiselle. Myönteinen kosketus vahvistaa perusluottamusta sekä lievittää stressiä. (Tuovinen 2014, 32–34.) Koskettamisella ja kosketuksen tuntemisella on suuri merkitys ihmisten välisissä suhteissa. Kovakourainen ja liian voimakas kosketus voi tuntua pahalta, mutta hellä ja rauhallinen kosketus, varsinkin läheisen ihmisen koskettamana, tuntuu hyvältä ja miellyttävältä. (Kehitysvammaliitto 2015, viitattu 11.12.2015.)

Kosketukseen liittyy läheisesti lohduttaminen, tyynteleminen, turvallisuus ja hellyys. Kosketuksen avulla voidaan lisätä nestekiertoa ja verenkiertoa, rentouttaa lihasjännitystä, vakauttaa hermosysteemiä, parantaa vahvistuskykyä sekä ruokahalua ja aivojen kehitystä. Näiden vaikutusten lisäksi kosketuksella on myös kognitiivisia vaikutuksia kuten oppimisen helpottuminen ja tukeminen. (Gothóni 2012, 51.)

Kosketuksella on vaikutusta myös lapsen kehonhallintaan. Lapsen kehon rajat tulevat kosketuksen kautta tutuiksi ja lapsi hahmottaa oman kehonsa paremmin, millä on vaikutusta lapsen motoriseen kehitykseen. Tuntoaistin avulla lapsi rakentaa yhteyden oman minänsä ja ympäristön välille. (Tuovinen 2014, 62.) Tuntoaistin avulla saamme tietoa omasta kehostamme sekä ympäröivistä esineistä. Ihminen hahmottaa ympäristöään kokemuksilla, jotka saadaan muun muassa koskettamalla ja tunnustelemalla. Tuntoaistin avulla voimme tuntea kosketusta, painetta, kipua, lämpöä ja värinää ja näiden aistimusten avulla hahmotamme oman kehomme ja sen rajat. Myös lihasten ja luuston olemassaolon ihminen aistii tuntoaistin avulla. Tuntoaisti varoittaa myös monista vaaratilanteista ja näin suojelee ihmistä. (Kehitysvammaliitto 2015, viitattu 11.12.2015.)

Satuhierontaa käytetään rauhoittamaan lasta stressaavissa tilanteissa. Kun lapsen stressitaso laskee, mahdollistuu innostuminen ja oppiminenkin paremmin. Myönteisellä kosketuksella voidaan rauhoittaa lasta ja lisätä turvallisuuden

tunnetta. Rentoutumiseen tähtäävä satuhieronta voi olla aluksi tuntuvampaa, jos lapsi käy ylikierröksillä. Kun lapsi rauhoittuu, myös kosketus voi muuttua kevyemmäksi. (Tuovinen 2014, 51–52.)

Kerstin Uvnäs Moberg kertoo kirjassaan (2007, 121), kuinka kosketuksen vaikutuksia on testattu eläimillä. Kokeissa on selvinnyt, että ystävällinen kosketus laskee eläinten verenpainetta, kivunsietokyky paranee, stressihormonitaso laskee, poikasten ja aikuisten eläinten kasvu lisääntyy ja eläinten välinen sosiaalinen vuorovaikutus lisääntyy. Hyvästä kosketuksesta ja fyysisestä kontaktista nautitaan ja ne vapauttavat oksitosiinia ihmisen kehossa. Oksitosiini on neuropeptidi, jota erittyy ihmisen kehoon tilanteissa, joista ihminen saa mielihyvää. (Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 2015, 11.12.2015.) Oksitosiinin vaikutukset ja stressitason lasku vahvistavat elimistöä sekä fyysisesti että emotionaalisesti, kun koetaan enemmän tyytyväisyyttä ja iloisuutta (Gothóni 2012, 51).

Kosketus kuuluu ihmisen läheisiin suhteisiin. Kosketusta on niin lasten ja vanhempien välillä kuin myös ystävien välillä. Uvnäs Moberg on tehnyt päätelmän siitä, kuinka yhdessä oleminen sellaisten ihmisten kanssa, jotka koskettelevat toinen toistaan jollain miellyttävällä tavalla, luo tunnesiteen näiden henkilöiden välille. Hän myös kertoo, kuinka tutkimuksissa on osoitettu, että ne ihmiset, joilla on hyviä ja läheisiä ihmissuhteita, ovat terveempiä ja elävät pidempään kuin ne ihmiset, joilla ei ole. (Uvnäs Moberg 2007, 127.)

Satuhieronnan avulla lapsen sosiaaliset taidot ja empatiakyky kehittyvät leikin kautta hänen ollessaan sekä hierojana että hierottavana. Myönteisen koskettamisen kautta lapsi oppii, miltä toisesta tuntuu eikä näin ollen satuta tai lyö enää helposti toista ja samalla myös luottaa toiseen paremmin. Ryhmässä toteutettu satuhieronta ja myönteinen kosketus luovat lapselle tunteen siitä, että hän on osa ryhmää ja ryhmähenki paranee. (Tuovinen 2014, 105.)

3.4 Sadut ja mielikuvitus lapsen elämässä

Lapselle on tärkeää kuulla hänelle rakkaan ihmisen ääntä. Äänenpainot ja – sävyt vaikuttavat suuresti sadun luomaan tunnekokemukseen. Satu voimaannuttaa entistä vahvemmin, kun se tuodaan kahta aistikanavaa käyttäen; kerrottuna ja kosketuksen kautta. Rentoutuneena ihminen on vastaanottavaisempi uusille ajatuksille ja kosketus vielä vahvistaa sanojen myönteistä sanomaa. Satuhieronnan sadut antavat tilaa lapsen omalle mielikuvitukselle, sillä lapselle on tärkeää luoda itse omat mielikuvansa, jotta hän omaksuu asiat oman kehitystasonsa mukaisesti. (Tuovinen 2014, 78–79.)

Sadut ovat tärkeässä asemassa lapsen elämässä ja ne vaikuttavat lapsen kehitykseen hyvin monella tavalla. Satuja kerrotaan lapsille, kun halutaan viihdyttää, rohkaista tai lohduttaa, mutta myös opetuksen välineenä, esimerkiksi opettamaan moraalialla ja oikeanlaista käyttäytymistä. Lapsen kuunnellessa satua, hän oppii keskittymään kuuntelemiseen ja pikkuhiljaa alkaa myös ymmärtää kuulemaansa. Lapsen sanavarasto karttuu, kun saduissa vastaan tulevia vieraita sanoja selitetään lapselle. (Ylönen 2000, 27.)

Kun lapsi saa sadun avulla itse kuvitella tilanteet, hahmot ja tapahtumat, hän tekee sen aina oman kehitystasonsa mukaisesti. Tällä tavalla jokainen lapsi pystyy käsittelemään satuja siihen tahtiin, joka on hyvä juuri hänelle. Jo sadut itsessään antavat lapselle mielihyvän tunteita ja ilon hetkiä. (Tuovinen 2014, 77.) Sadut ja tarinat tarjoavat lapselle mitä erilaisimpia tapahtumia, ihmeitä, yllätyksiä ja seikkailuja, jotka tuottavat näin ollen iloa lapselle (Ylönen 2000, 27). Ne ovat lapsille henkistä ravintoa ja antavat lapselle voimaa käsitellä niitä tapahtumia, joita omassa elämässä juuri sillä hetkellä tapahtuu. Saduissa on paljon tunteita ja niiden kautta lapsi oppii ymmärtämään ja käsittelemään myös omia tunteitaan. Usein lapset haluavat kuulla jonkin tietyn sadun aina uudestaan ja uudestaan. Tämä on merkki siitä, että lapsi itse tietää alitajuisesti tarvitsevansa juuri tätä satua käsitelläkseen siinä kerrottuja asioita. (Tuovinen 2014, 77.)

Sadut jäsentävät lapsen maailmaa, kun hän saa luoda itselleen sellaisen maailman, jossa kaikki lopulta onnistuu ja tarina päättyy onnellisesti. Sadut antavat lapselle erilaisia vaihtoehtoja arjessa selviämiseen ja sen rakentamiseen ja lapsi saa valita niistä itselleen sopivimmat. Satujen opastuksella lapsi voi

selviytyä arjesta aikaisempaa paremmin ja rohkaistua myös itsenäistymään. Kun lapsi samaistuu tarinan henkilöön, joka ongelmia kohdatessaan selviytyy niistä yksin ja näin oppii luottamaan itseensä, voi myös lapsi saada tästä lisää itseluottamusta. (Ylönen 2000, 28–29.)

Lapsi alkaa ymmärtää yksinkertaisia kertomuksia jo toisella ikävuodella. Silloin hänen maailmaansa astuvat myös mielikuvitusolennot. Mielikuvan muodostus ja mielikuvitus kehittävät tunnetta, tahtoa sekä ajattelua. Mielikuvitus auttaa lasta ymmärtämään itseään sekä suhdettaan muihin ihmisiin ja ympäristöön. Mielikuvitushahmoista ja mielikuvista on lapselle apua myös vaikeiden asioiden hallitsemisessa sekä arjen todellisuuden luomisessa, sillä lapsen luomat kuvat vastaavat aina hänen tarvettaan ja kehitystasoaan. Ilman mielikuvitusta ja satuja lapsi joutuu yksin sellaiseen maailmaan, jota hän ei pysty järjellään hallitsemaan. (Jantunen & Lautela 2009, 48–57.)

Mielikuvituskuvalla on täysin erilainen laatu kuin televisiokuvalla. Televisiokuva tulee ulkoapäin valmiina silmän verkkokalvolle, kun taas mielikuvituskuvan lapsi muodostaa itse. Teknisesti tuotettu kuva lamaannuttaa lapsen kykyä muodostaa kuvia ja esimerkiksi puhumisen kyky voi viivästyä television katselun vuoksi. (Jantunen 2007, 68–69.) Nykyään lapset hukutetaan liialliseen määrään virikkeitä, mikä voi johtaa siihen, että omat mielikuvat häviävät (Jantunen & Lautela 2009, 49). Luetusta tai kuunnellusta tarinasta mielikuvituskuvia luodessamme ja kuvitellessamme, voimme todennäköisesti kokea erilaisia tunteita, kuten iloa, surua, rakkautta ja vihaa syvemmin kuin vain ulkoisia kuvia katsellessamme. Sisäiset kuvat kehittävät mielikuvitusta sekä luovuutta. (Jantunen 2007, 70–71.)

3.5 Lapsen vuorovaikutussuhteet sekä läsnäolon merkitys

Jo syntyessään vauva kiinnittyy vanhempaansa elossa pysymisen, turvan ja ravinnon saannin toivossa. Myöhemmin vauva myös kiintyy vanhempaansa, etenkin silloin, kun vanhempi kykenee vastaamaan vauvan psyykkisiin ja fyysisiin tarpeisiin herkillä ja luotettavalla tavalla. Vanhempi osoittaa kiintymystään vauvaansa hoivaamalla ja suojelemalla häntä. Pelkkä mekaaninen hoiva ei

kuitenkaan riitä, vaan vanhemman tulee myös havaita lapsen tunnetila ja kyetä vastaamaan siihen. Vauva tunnistaa rakastavan ja lämpimän otteen, mutta aistii myös epävarman tai kireän otteen. (Sinkkonen & Kalland 2002, 199, 203.)

Kiintymyssuhteen muodostumiseen tarvitaan turvallinen aikuinen. Turvallisella aikuisella on kyky iloita lapsensa kanssa ja olla lapsen käytettävissä, kun hän kaipaa lohdutusta tai turvaa. Aikuisen tehtävänä on suojella lasta ja muodostaa hänelle turvallinen perusta, josta lapsi voi irtaantua tutkimaan ympäristöä ja palata taas takaisin hakiessaan turvaa. Tämä edistää sellaisen sisäisen oletusmallin kehittymistä, jossa faktat ovat ennustettavissa: kun itken, äiti tulee, ja tunteilla on merkitystä: kun minulla on paha olla, saan lohdutusta. (Sinkkonen ym. 2002, 203–204.) Kiintymyksen syntymisessä merkittäviä tekijöitä ovat pitkät ja läheiset ihmissuhteet sekä positiivinen ilmapiiri. Pieni lapsi kiintyy siihen henkilöön, jonka kanssa hän viettää eniten aikaa. Lapsen kehityksen kannalta kiintymisen taito on hyvin tärkeä taito. Kiintymisen taito tukee pitkäaikaisten ja syvällisten ihmissuhteiden syntymistä myöhemmässäkin elämässä. Koko elämänsä ajan ihminen etsii samanlaisia kiintymyssuhteita, kuin hänellä on varhaisina vuosinaan ollut. (Isokorpi 2004, 127, 132.)

Lapsen vertaisilla tarkoitetaan muita lapsen kanssa sosiaalisesti, emotionaalisesti tai kognitiivisesti samalla kehitystasolla olevia lapsia. Useimmiten vertaisilla tarkoitetaan lapsen ikätovereita. Vertaissuhteilla on eri teorioiden mukaan eri merkityksiä lapsen kehitykselle. Vertaisryhmässä lapsi voi esimerkiksi rakentaa omaa minäkäsitystään vuorovaikutuksessa muihin. Ryhmään kuuluminen on tärkeää vähän vanhemmille lapsille ja ryhmässä syntyvissä ristiriitatilanteissa lapsi oppii perustelemaan omaa näkemystään ja ottamaan huomioon toiset ryhmän jäsenet. Vertaisryhmässä mahdollistuu myös oppiminen muilta, jotka jo mahdollisesti osaavat jonkin asian. (Salmivalli 2008, 15, 17.) Satuhierontaa voidaan toteuttaa lapsiryhmässä muun muassa niin, että lapset hierovat toinen toistaan. Satuhieronnan avulla lapsi oppii koskettamaan toista myönteisesti, mikä myöhemmin edistää lapsen luottamusta itseensä ja omiin sosiaalisiin taitoihinsa. (Tuovinen 2014, 105.)

Satuhieronnan positiiviset vaikutukset avautuvat myös sille, joka hierontaa tekee. Myönteinen kosketus rauhoittaa sekä saa sydämen sykkeen ja verenpaineen laskemaan. Satuhieronta saa hierojan ajatukset läsnä olevaan hetkeen. Kiireen keskellä aikuiset voivat saada lapsetkin levottomiksi. Aikuisen rauhoittuessa sama peilautuu positiivisesti lasten käytökseen. Satuhieronta tarjoaa keinon harjoittaa tietoisista läsnäoloa. (Tuovinen 2014, 124–125.)

Tietoisella läsnäololla tarkoitetaan sitä, että ihminen suuntaa tarkkaavaisuutensa käsillä olevaan hetkeen. Kun ihminen on tietoisesti läsnä, hän havainnoi ja kuvailee ulkoisia tapahtumia tai sisäisiä kokemuksiaan, kuten kehontuntemuksiaan, tunteitaan tai ajatuksiaan muuttamatta niitä. Tietoisesti läsnä ollessaan ihminen suuntaa koko huomionsa tähän hetkeen ja keskittyy siihen, mitä juuri käsillä olevalla hetkellä on tekemässä. Tietoisesta läsnäolon piirteisiin kuuluu myös hyväksyminen ja myötätunto suhteessa omaan kokemukseen, itseen, muihin ihmisiin ja elämään ylipäätään. (Duodecim 2015, viitattu 17.3.2016.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön toteuttaminen on monivaiheinen prosessi, johon sisältyy tutkimustehtävien määrittäminen, aineistonkeruun suunnittelu sekä raportointi. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja valitsimme tutkimusmenetelmäksemme teemahaastattelun. Haastattelimme erään Oulun kaupungin päiväkodin lapsia tarkoituksena saada tietoa heidän kokemuksistaan leikkikerhossa toteutetusta satuhieronnasta. Opinnäytetyössämme on erityisesti huomioitava se, että haastattelimme lapsia. Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen toteuttamiseen liittyviä asioita, kuten opinnäytetyön tarkoitus, tutkimuskysymys ja tavoite, metodologiset lähtökohdat, kohderyhmä sekä aineistonkeruu. Opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä arvioidaan lopussa.

4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimustehtävät ja tavoite

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla lasten kokemuksia satuhieronnasta osana Oulu Sote Labs –hankkeen moniammatillista pilottitoimintaa. Rajasimme aiheemme lasten kokemuksiin, sillä juuri lasten kokemuksista on vielä vähiten tietoa. Satuhieronta menetelmänä korostaa lapsen huomioimista, joten tästäkin näkökulmasta halusimme saada lasten äänen kuuluviin.

Tavoitteenamme on tuottaa tietoa lasten näkökulmasta satuhieronnan toteutuksessa ja lasten kokemuksista satuhieronnasta heille, jotka käyttävät satuhierontaa työskennellessään lasten kanssa. Käytämme opinnäytetyössämme kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää, sillä juuri laadullinen tutkimus on luonteeltaan kartoittavaa ja kuvailevaa. Tutkimuskysymyksiämme on kaksi. Ensimmäinen kysymyksemme on: Millaisia kokemuksia lapsilla on satuhieronnasta osana Oulu Sote Labs pilottitoimintaa? Toinen kysymyksemme on: Millaisia kehitysideoita lapsilla on satuhierontaan?

Opinnäytetyöstämme on hyötyä varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville sekä sosiaalialaa opiskeleville, sillä tavoitteenamme on lisätä tietoisuutta yhdestä varhaiskasvatuksen parissa käytettävästä menetelmästä ja saatamme samalla tietoisuuteen lasten kokemuksia kyseisestä menetelmästä. Näin edistämme lasten osallisuutta ja tuomme heidän äänensä kuuluviin heitä koskevan menetelmän käytössä. Olemme huomanneet saman, mistä Rooskin kertoo väitöskirjassaan, että lasten osallisuus on suuressa roolissa tämän hetken kasvatustutkimuksissa. Roosin mielestä lapset eivät kuitenkaan tule riittävästi kuulluiksi nykyisissä päiväkotiarjen käytänteissä, minkä vuoksi haluammekin osaltamme vahvistaa lasten osallisuutta opinnäytetyössämme. (Roos 2015, viitattu 17.3.2016.)

Oppimistavoittemme pohjautuvat sosiaalialan kompetensseihin. Kompetenssit tarkoittavat työntekijän valmiuksia, kykyjä, taitoja ja ominaisuuksia suoriutua työtehtävistä. Sosionomin tutkinto antaa opiskelijalle laajan teoreettisen tietoperustan sekä käytännön perustiedot ja – taidot sosiaalialan työssä toimimiseen. Sosionomilla on myös valmiudet alan kehityksen seuraamiseen sekä kehittämiseen. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 17–18.) Asetimme oppimistavoitteeksemme erityisesti eettisen osaamisen ja kehittämisosaamisen vahvistumisen. Tavoitteenamme on toteuttaa eettisesti kestävä tutkimus, jossa huomioimme lapset tutkimuksen kohteena sekä tiedontuottajina. Lisäksi tavoitteenamme on oppia arvioimaan satuhieronnan lähtökohtia ja kehittämismahdollisuuksia lasten kokemusten pohjalta.

Olemme asettaneet tavoitteeksemme oppia myös lasten haastattelemisesta ja erilaisista menetelmistä, joita voisi käyttää lapsiin kohdistuvan tutkimuksen toteuttamiseksi. Tavoitteenamme on oppia kiinnittämään huomiota siihen, että varhaiskasvatuksen parissa työskennellessämme osaamme olla läsnä ja aktiivisia niissä tilanteissa, joissa lapsilla on hyvät kerronnalliset mahdollisuudet, kuten vapaan leikin tilanteet, lisäksi kiinnitämme huomiota lasten kerronnallisten oikeuksien parantamiseen aikuisjohtoisissa tilanteissa. (Estola & Puroila 2013, 67–68.) Haluamme oppia, miten kokemuksia voidaan kerätä juuri päiväkotikäisiltä lapsilta ja siitä, miten he ovat satuhieronnan kokeneet pilottitoiminnan

aikana. Lisäksi haluamme oppia tutkimuksen toteuttamisesta käytännössä, sillä tähän asti meillä on ollut vain teoretietoa siitä.

4.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on luonteeltaan todellisen elämän kuvaamista. Kohdetta tutkitaan monesta eri näkökulmasta ja sitä pyritään tarkastelemaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157.) Valitsimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, sillä halusimme saada kuvailevaa tietoa lasten kokemuksista satuhieronnasta. Alasuutarin mukaan kvalitatiivinen haastattelu tarjoaakin juuri sellaisen menetelmän, jolla lasten ääni ja heidän näkökulmansa saadaan hyvin esille (Alasuutari 2005, 145). Valitsimme tutkimusmenetelmäksemme teemahaastattelun, jolloin pystyimme teemojen avulla perehtymään satuhierontaan menetelmänä laajasti ja muotoilemaan teemat sen mukaisesti, jotta saisimme mahdollisimman laajan käsityksen lasten kokemuksista.

Aineistonkeruumenetelmissä laadullisessa tutkimuksessa useimmiten käytetään lähteenä ihmistä. Esimerkiksi haastattelut, elämäkerrat, havainnointi ja erilaisten päiväkirjojen tutkiminen ovat laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä. Aineiston keruu tapahtuu yleensä mahdollisimman luontaisessa tilanteessa tutkittavalle. Tutkimuksen tavoite ei ole todeta asetettuja hypoteeseja vaan ennemminkin keksiä niitä ja selvittää sekä kartoittaa erilaisia ilmiöitä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 17.3.2016.) Toteutimme aineiston keruun haastateltaville lapsille luonnollisessa ja tutussa ympäristössä eli heidän päiväkodissaan. Tarkoituksenamme oli tarkastella keräämäämme aineistoa laajasti ja monipuolisesti, mutta siitä ei ollut tarkoitus tehdä yleisiä oletuksia vaan saada uutta kuvailevaa tietoa satuhieronnasta.

Kvalitatiivisen tutkimuksen metodeja ovat muun muassa ryhmähaastattelut, teemahaastattelut sekä erilaiset diskursiiviset analyysit, joissa haastateltavien mielipiteet ja näkökulmat pääsevät esiin. Laadullisen tutkimuksen kohderyhmä on yleensä valittu tarkoituksenmukaisesti. Tutkimussuunnitelman tulee olla joustava ja sitä voi muokata tutkimuksen edetessä. Laadullisella tutkimuksella

saadaan ainutlaatuista tietoa tutkittavasta aiheesta, jolloin myös aineistoa on pidettävä ainutlaatuisena. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Teemahaastattelu sopii hyvin laadullisen tutkimuksen metodiksi, sillä sen avulla pyritään luomaan avointa keskustelua aina tietystä teemasta. Opinnäytetyömme kohdistui juuri tiettyyn päiväkotiin, sillä kyseinen päiväkoti oli mukana Oulu Sote Labs –hankkeen moniammatillisessa pilottitoiminnassa. Kohderyhmänä ovat pilottitoiminnan leikkikerhoihin osallistuneet lapset.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ei saisi sekoittaa omia mielipiteitään ja uskomuksiaan tutkittavaan kohteeseen. Tutkijan on yritettävä ymmärtää niitä näkökulmia ja ajatuksia, joita haastateltava kertoo sekä tavoiteltava vuorovaikutuksen luomista haastateltavan kanssa. Kun aineistoa sitten tulkitaan, sitä pyritään järjestämään tietyn analyysitavan mukaan ja halutaan ymmärtää, mitä tutkittava on halunnut kertoa. Tutkijan tavoitteena on löytää pääkohdat ja se sanoma, mitä haastateltava kertoo. (Tilastokeskus 2015, viitattu 16.12.2015.)

Päiväkodin arjessa lapsella on eri tilanteissa erilaisia mahdollisuuksia ja oikeuksia tulla kuulluksi. Vapaassa toiminnassa lapsella on huomattavasti enemmän kerronnallisia oikeuksia, kuin esimerkiksi aikuisen johtamassa tilanteessa, jossa lapset pyytävät puheenvuoroa aikuiselta ja vastaavat tämän esittämiin kysymyksiin. Tällöin lapsen oma ääni ja mielipide voi jäädä kuulumattomiin. Kasvattajien tulisikin kiinnittää huomiota siihen, että he ovat myös vapaan toiminnan tilanteissa läsnä, jotta he kuulevat lasten ajatuksia ja tunteita. (Estola & Puroila 2013, 64–66.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessamme pyrimme antamaan lapsille mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin ja lisäksi yritimme saada haastattelutilanteesta heille mahdollisimman luontaisen ja lapsille mahdollisuuden ilmaista omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan.

4.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme teemahaastattelun. Haastattelussa tutkija pyrkii selvittämään haastateltavilta vuorovaikutteisen keskustelun avulla tutkimuksen kannalta merkittävät asiat. Teemahaastattelussa rajataan etukäteen aihealueet. Kysymyksiä ei ole muotoiltu tarkasti valmiiksi eikä niillä ole tarkkaa

järjestystä. Haastattelijalla voi olla apunaan tukilista, jonka avulla voidaan varmistaa, että kaikki teema-alueet tulee käytyä läpi haastattelun aikana. (Eskola & Vastamäki 2015, 27–29.)

Teemojen tulisi syntyä niin teorian, aikaisemman kirjallisuuden ja tutkimusten kuin oman luovan ideoinnin pohjalta. Haastattelussa on hyvä olla mukana teemarunko, mutta ei liian tiukkoja ja pitkiä kysymyslistoja, sillä haastattelussa pyritään vuorovaikutteiseen keskusteluun haastateltavan kanssa. Miellekarttaa voi käyttää teemarunkona, sillä siitä näkee helposti haastattelun kokonaisuuden. Teemoja voi käsitellä kolmella eri tasolla; ylimmällä tasolla ovat tällöin yleiset aihepiirit, toisella tasolla apukysymyksiä ja kolmannella tarkempia ja yksityiskohtaisempia kysymyksiä. Jos haastateltavasta ei irtoa vielä kolmannellakaan tasolla mitään, on hyvä siirtyä seuraavaan teemaan, sillä eri haastateltavien kanssa jotkut teemat voivat jäädä suppeammiksi ja toisista teemoista voi taas syntyä laajempikin keskustelu. (Eskola & Vastamäki 2015, 35–38.) Opinnäytetyössämme teimme haastattelurungon teemoittain ja lisäksi mietimme apukysymyksiä, joilla pystyimme tarkentamaan teeman käsittelyä (Liite 3).

Valitsimme haastattelun tutkimusmenetelmäksemme, sillä halusimme saada uudesta aiheesta, eli satuhieronnasta, kokemuksiin perustuvaa syvällistä tietoa. Tutkimukseen osallistuvia haastateltavia ei ollut montaa, joten haastattelu soveltui siltäkin osin hyvin menetelmäksi. Haastattelun tavaksi valitsimme teemahaastattelun, koska lapsia haastateltaessa emme halunneet liian strukturoituja kysymyksiä, sillä haastattelutilanteen tuli olla joustava. Teemat olivat kuitenkin hyvä pohja, jotta saimme tietoa juuri kokemuksista.

Haastattelun tueksi valitsimme Pesäpuu ry:n Nallekortit, joiden avulla lapsi voi ilmaista ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Nallekortteja voidaan käyttää tunnetyöskentelyssä sekä lasten että aikuisten kanssa. Korttien avulla voidaan harjoitella tunteiden tunnistamista, sanoittamista sekä ilmaisemista ja ymmärtää sitä, miten tunteet vaikuttavat käyttäytymiseen. Kortit voivat olla apuna vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa ja sanoittamisessa. (Pesäpuu ry 2016, viitattu 8.4.2016.) Valitsimme haastattelun tueksi viisi erilaista nallekorttia, jotka

ilmaisivat selkeitä tunteita, kuten iloa, inhoa, pelkoa, jännitystä ja rentoutuneisuutta. Korttien avulla lapsen voi olla helpompi kertoa ja ilmaista, miltä satuhieronta on tuntunut. Kortit oli valittu niin, että tunteet olivat lapsen ikätason mukaisesti tunnistettavissa olevia tunteita. Kortteja oli käytetty myös aiemmin pilottitoiminnassa päiväkodissa, joten ne olivat lapsille jo ennestään tuttuja.

Tarkoituksenamme oli käyttää tutkimusmenetelmänä myös sadutusta. Sadutus on menetelmä, jonka avulla lapset muovaavat ajatuksiaan tarinaksi. Sadutuksessa lasta tai lapsiryhmää pyydetään kertomaan oma tarina, jonka aikuinen kuuntelee ja jonka hän kirjoittaa sanatarkasti ylös. Se on ennen kaikkea menetelmä, joka johdattaa vastavuoroiseen toimintakulttuuriin ja jonka avulla voidaan kuunnella ja kohdata. Kertoja saa täyden päätäntävällän siihen, millaisen tarinan hän haluaa kertoa. (Karlsson 2014, 18–19.)

Sadutusta voi käyttää esimerkiksi ennen haastattelua, jotta lapsi saisi kokemuksen, että tutkija haluaa oikeasti kuulla lapsen omia ajatuksia (Karlsson 2010, 130). Tarkoituksenamme oli käyttää satua pohjana teemahaastattelulle, jolloin lapsi olisi jo palauttanut mieleen, millaista satuhieronta on ollut ja hänen olisi ollut ehkä helpompi kertoa siitä. Sadutusta yritimme toteuttaa heti haastattelutilanteen aluksi, mutta kaikissa haastattelutilanteissa se ei toiminut. Sadutus menetelmänä ei ollut lapsille kovin tuttu entuudestaan ja uusi haastattelutilannekin vaikutti siihen, ettei satua lähtenyt syntymään. Haastattelussa, missä sadutusta käytettiin onnistuneesti, joutui haastattelijaa hieman johdattamaan haastateltavia lapsia. Koska haastattelutilanteessa saimme vain yhden sadun, koimme sen merkityksettömäksi opinnäytetyön aineiston kannalta. Päädyimme siihen, ettemme käytä kyseistä yhtä satua ollenkaan osana tutkimusaineistoa.

Aineistomme tueksi saimme myös käyttöömme palautelomakkeet (Liite 4) pilottitoiminnan leikkikerhoista, jotka kerhoihin osallistuneiden lasten vanhemmat olivat toiminnan päätyttyä täyttäneet yhdessä lastensa kanssa. Lomakkeessa oli pyydetty kertomaan asteikolla 1-5 (1= täysin eri mieltä, 5= täysin samaa mieltä) lapsen innostuneisuutta satuhieronnasta sekä siitä, onko satuhieronta tullut osaksi lapsen kanssa työskentelyä myös kotona. Palautelomakkeita kerättiin

nimettömästi kaikilta tässä pilottitoiminnassa mukana olleilta lapsilta. Haastattelimme kuitenkin vain osaa lapsista, eikä lomakkeiden tuloksia voida yhdistää haastateltuihin lapsiin. Lomakkeet toivat tuloksillemme lisää luotettavuutta, sillä ne täydensivät haastattelujemme tuloksia.

4.4 Kohderyhmä ja aineiston keruu

Tutkimuksemme kohdistui Oulun kaupungin erään päiväkodin seitsemään lapseen, joita haastattelemalla keräsimme kokemuksia satuhieronnasta. Lapset osallistuivat Oulu Sote Labs –hankkeen moniammatilliseen pilottiin, jossa satuhieronta oli osa leikkiryhmien toimintaa. Päiväkoti valikoitui meille juuri pilottitoiminnan kautta.

Otanta valitessamme oli mielestämme perusteltua käyttää tarkoituksenmukaisuusvalintaa, jotta saisimme mahdollisimman kattavan aineiston. Valitsemisessa hyödynsimme pilottiin osallistuneiden opiskelijoiden sekä päiväkodin työntekijöiden tuntemusta lapsista. Pyysimme heitä suosittelemaan haastatteluun lapsia, joilla olisi sellaiset kielelliset valmiudet, että saisimme mahdollisimman monipuolisia vastauksia. Emme voineet kuitenkaan määrittää otantaa ennen tutkimusluvan myöntämistä salassapitovelvollisuuden vuoksi. Lähetimme lasten vanhemmille kirjeen päiväkodin kautta, jossa pyysimme haastattelulupaa (Liite 2). Haastatteluun osallistuneet lapset olivat esiopetusikäisiä, 5-6 – vuotiaita.

Keräsimme opinnäytetyössämme tietoa lapsilta, joten opinnäytetyötä toteuttaessa oli olennaista pohtia, millaisia lapset ovat tiedontuottajina. Tutkimuksemme kohdistui esikouluikäisiin lapsiin, joilla kognitiivista kehitystä tapahtuu jatkuvasti. Kognitiiviseen kehitykseen kuuluvat havaitsemiseen, muistiin, ajatteluun sekä kieleen ja oppimiseen liittyvä kehitys. Viisivuotiaan kielen kehitys on jo niin pitkällä, että lapsi osaa kertoa sujuvasti ajatuksistaan myös vieraammille ihmisille. Kielen avulla lapsi säätelee käyttäytymistään ja se on sosiaalisen vuorovaikutuksen, ajatusten, mielikuvien ja tunteiden jakamisen väline. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 86–91.) Alle kouluikäinen pystyy kielellisesti

kertomaan omista kokemuksistaan ja palauttamaan mieleensä asioita sekä kertomaan niistä niiden olematta läsnä (Suoninen & Partanen 2010, 108).

Lasten tutkimuksessa haasteeksi saattaa muodostua se, että lapset ja aikuiset eivät ajattele ollenkaan samalla tavalla ja aikuisen saattaa olla vaikeaa löytää lapselle tärkeitä asioita. Myös vastauksista lapselle tärkeiden merkitysten poimiminen saattaa olla haasteellista. (Karlsson 2004, viitattu 11.12.2015.) Tutkimustilanteen olisi Karlssonin mukaan oltava lapselle mahdollisimman luonteva, jotta hän voisi kokea, että haastattelija on kiinnostunut juuri hänen mielipiteistään. Lasta haastateltaessa tilanteen on oltava dialoginen ja lapsen ja aikuisen välinen valtasuhde on pyrittävä minimoimaan. (Karlsson 2010, 130.)

Lapsi osaa arvioida ja on tietoinen siitä, että haastattelutilanteessa kyseessä ei ole vain jutustelua aikuisen kanssa. Lapsella on omat odotuksensa ja ennakkooajatuksensa tutkimuksesta ja tulevasta haastattelusta. Lapsi on toimija sosiaalisessa ympäristössä ja hän tunnistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen peruskäytäntöjä ja toimii sen mukaan, miten hän olettaa niissä kuuluvan käyttäytyä. Lapselle on rehellisesti ja ymmärrettävästi kerrottava, mitä tutkimuksessa halutaan selvittää, mihin tarkoitukseen se tulee ja miten lapselta saatuja tietoja käytetään. Tällöin lapselle ei jää epäselväksi mitä häneltä odotetaan ja hän uskaltaa kertoa tietojaan mahdollisimman avoimesti ja rehellisesti. (Alasuutari 2005, 148,153.)

Esikouluikäisen haastattelun suunnittelussa on otettava huomioon tiettyjä seikkoja. Kysymykset eivät saa olla liian pitkiä, noin 3-5 sanan kysymykset ovat tämän ikäisille lapsille sopivia. Kysymyksen voi kysyä usealla eri tavalla ja näin voidaan varmistaa, että lapsi on ymmärtänyt kysymyksen. Haastattelussa olisi hyvä käyttää lapsille tuttuja sanoja. Haastattelun keston tulee olla lyhyt, noin 15–20 minuuttia ja se tulisi tehdä lapselle tutussa tai neutraalissa ympäristössä, jotta ympäristöstä ei tulisi häiritsevä tekijä. Lisäksi on tärkeää, että haastattelija olisi tullut lapselle tutuksi jo ennen haastattelua, jotta lapsi ei vierastaisi haastattelutilanteessa. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 129–130.)

Saatuamme tutkimusluvan Oulun kaupungilta, otimme yhteyttä päiväkotiin ja sovimme tutustumiskäynnin niihin kahteen ryhmään, joissa haastatteluja tultaisiin toteuttamaan. Aikaa leikkikerhojen loppumisen ja haastattelujemme välissä oli kaksi viikkoa. Ensimmäisellä tapaamisella esittelimme itsemme ryhmien henkilökunnalle ja juttelimme hieman lasten kanssa tehden itseämme tutuiksi.

Varsinaisena haastattelupäivänä toteutimme haastattelut yhtäaikaaisesti niin, että yksi meistä haastattelijoina oli ensimmäisessä ryhmässä ja kaksi toisessa. Näin tehostimme haastattelujen toteuttamista. Haastattelijaa, joka oli yksin ryhmässä, haastatteli ensin yhtä lasta ja sen jälkeen kahta lasta parina. Haastatteluun oli alun perin tarkoitus osallistua vain kaksi lasta parina, mutta koska he tulivat haastattelupäivänä päiväkotiin vasta myöhemmin, valittiin ensimmäiseksi haastateltavaksi yksi jo paikalla ollut lapsi, jotta haastattelut saatiin sujuvasti käyntiin. Muut kaksi haastattelijaa haastattelivat kumpikin kahta lasta parina, koska päiväkodin työntekijät suosittelivat sitä näiden lasten kohdalla.

Haastattelua suunniteltaessa oli huomioitava ainakin haastattelun ajankohta ja paikka, kesto sekä se, tarvitaanko haastattelussa joitakin välineitä. Haastattelu olisi myös hyvä nauhoittaa, jotta aikaa ei tuhlaantuisi muistiinpanojen tekemiseen eikä haastattelutilanne sen vuoksi häiriintyisi. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 73, 92.) Haastattelut toteutettiin lasten omissa ryhmissä, jotta ympäristö olisi heille tuttu ja turvallinen. Valitsimme päiväkodin henkilökunnan kanssa rauhallisen tilan, johon muut eivät päässeet kesken haastattelun. Emme valmistelleet tiloja kovinkaan paljoa etukäteen, vaan tärkeintä oli, että ne olivat lapsille tuttuja. Haastattelut ajoittuivat aamupäivään, jotta ne sopivat päiväkodin muuhun aikatauluun ja jotta lapset olisivat vielä virkeitä. Pyrimme siihen, että haastattelut kestäisivät noin 15-20 minuuttia, maksimissaan kuitenkin puoli tuntia. Haastattelutilanteissa mukana oli Satuhieronta-kirja, muistiinpanovälineet, nauhuri sekä Nallekortit. Lisäksi varasimme lapsille mukaan piirustusvälineet. Haastattelun tukena oli lisäksi haastattelurunko (Liite 3).

Haastattelun aluksi esittelimme itsemme lapsille ja kerroimme heille mistä tulemme ja mitä olemme tekemässä. Kerroimme heille, että nauhoitamme haastattelun ja että heillä on mahdollisuus halutessaan piirtää. Painotimme myös

haastattelun vapaaehtoisuutta. Haastatteluissa istuimme joko pöydän ääressä tai lattialla patjoilla. Tarkoituksenamme oli käyttää sadutusta haastattelun aluksi, mutta se ei toiminut kuin yhdessä haastattelutilanteessa. Lisäksi suunnittelimme keskustelun virittämiseksi mahdollisuutta lukea lapsille satuhieronnan satuja, mutta tätä käytettiin vain yhdessä haastattelussa. Teemahaastattelussa pyritään luomaan avointa keskustelua, mutta koimme myös, että apukysymykset olivat tarpeen lapsia haastateltaessa, sillä kaikki eivät lähteneet kertomaan kokemuksiaan oma-aloitteisesti.

4.5 Aineiston analyysi

Tutkimuksessa aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten tekeminen ovat keskiössä. Analyysivaiheessa saadaan vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2014, 221.) Laadullisen aineiston analyysi alkaa jo sen keruuvaiheessa, jolloin tutkijan on hyvä tehdä havaintoja haastattelutilanteissa. Analyysivaiheessa on palattava asetettuihin tutkimuskysymyksiin, jotta aineistosta löydetään niihin vastaukset. (Virtuaali Ammattikorkeakoulu 2016, viitattu 10.10.2016.)

Laadullisen aineiston analyysivaiheessa on tärkeää aluksi tarkistaa tiedot, täydentää niitä tarvittaessa ja järjestellä ne. Tallennettu aineisto voidaan litteroida eli kirjoittaa sanatarkasti puhtaaksi. Aineisto voidaan litteroida kokonaan tai esimerkiksi teemojen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2014, 221–222.) Opinnäytetyössämme täydensimme haastatteluista keräämäämme aineistoa lasten palautelomakkeilla, jotka oli kerätty pilottitoiminnasta. Koska saduttaminen ei onnistunut kaikissa haastatteluissa, jätimme sen pois aineistostamme.

Litteroimme nauhoitukset haastatteluista kukin omamme, jonka lisäksi kuuntelimme myös muut haastattelut läpi. Kuuntelimme nauhoitteita pienissä osissa ja kirjoitimme aineistoa tekstimuotoon Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmalla. Aineiston litterointiin käytimme aikaa yhteensä viisi tuntia ja litteroitua aineistoa saimme yhteensä 22 sivua. Tämän jälkeen luimme litteroimiamme aineistoja vielä yksin läpi, jotta aineisto tuli meille tutuksi.

Litteroinnit teimme heti aineiston keräämisen jälkeen keväällä, mutta analyysia jatkoimme vasta syksyllä.

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto voi olla hyvinkin laajaa ja aineiston järjestäminen voi viedä paljonkin aikaa. Analyysitavan valitsemisessa tulee valita sellainen analyysitapa, jolla parhaiten saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Hirsjärvi ym. 2014, 224–225.) Litteroinnin jälkeen teemoittelimme saamaamme aineistoa. Teemoittelussa on kyse saadun aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihealueiden mukaan. Aineistosta etsitään teemaa kuvaavia ilmauksia ja näkemyksiä, eli mitä kyseisestä teemasta on haastattelussa sanottu. Jos aineistonkeruussa on käytetty teemahaastattelua, voivat teemat nousta jo haastattelurungosta. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 93.) Tarkoituksenamme oli muodostaa opinnäytetyömme teemat juuri haastattelurungosta, mutta lasten vastaukset eivät olleet kovin laajoja, joten koimme, että yksinkertaisemmillä teemoilla saamme luotettavimmat vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Teemoiksi nostimme lasten yleiset kokemukset satuhieronnasta, muille ja muiden kanssa tehdyn satuhieronnan sekä lasten kehitysideat satuhierontaan. Teemat siis nousivat aineistolähtöisesti litteroidusta aineistosta yhdistäviä ja erottavia seikkoja etsimällä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 11.10.2016).

Koska opinnäytetyössämme tutkijoita oli kolme, hyödynsimme analyysivaiheessa tutkijatriangulaatiota. Tutkijatriangulaatiolla tarkoitetaan sitä, että aineiston keruuseen sekä etenkin tulosten analysointiin ja tulkitsemiseen osallistuu useampia tutkijoita (Hirsjärvi 2014, 233). Teemoittelimme aineistot ristiin niin, että kukin teemoitteli jonkun toisen litteroinnin, jolloin toteutimme tutkijatriangulaatiota. Käytimme teemoittelussa Microsoft Word –ohjelmaa ja eri väreillä korostamalla poimimme litteroidusta tekstistä eri teemojen alle sopivia vastauksia. Tämän jälkeen keräsimme uudelle Word-asiakirjalle tulokset teemoittain. Tuloksia oli lopulta kolme sivua, ja koska ne oli jaoteltu teemoittain, oli tuloksia helppo kirjoittaa.

Analyysin jälkeen tulokset tulee selittää ja tulkita. Tutkijoiden tulee pohtia analyysin tuloksia ja tehdä niistä omat johtopäätöksensä. Tutkimuksen

tuloksistakin tulee vielä laatia synteesejä eli yhteen koottuja pääseikkoja, jotka vielä antavat selkeät vastaukset asetettuun tutkimuskysymykseen. Johtopäätösten tulee perustua näihin synteeseihin. (Hirsjärvi ym. 2007, 224–225.) Meidän tuli tutkijoina pohtia, mikä saamiemme tulosten merkitys oli satuhieronnan kannalta ja oliko tuloksilla jotakin laajempaa merkitystä.

4.6 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen sisäiseen koherenssiin eli johdonmukaisuuteen. Sarajärvi ja Tuomi (2009, 140–141) tarkastelevat kirjassaan yhdeksää kohtaa, jotka hyvässä tutkimuksessa täytyvät sekä erikseen että myös suhteessa toisiinsa. Hyvän tutkimuksen raportista tulisi ilmetä ainakin tutkimuksen kohde ja tarkoitus, omat sitoumukset tutkimukseen, aineistonkeruun tapahtuminen, tutkimuksen kohderyhmä, kohderyhmän ja tutkijoiden suhteen arvio, tutkimuksen aikataulu, aineiston analyysi ja tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.

Raportista tulisi ilmetä yksityiskohtaisesti tutkimuksen tekemisen vaiheet, jolloin tutkimuksen luotettavuus paranisi. Aineiston keräämisestä ja siitä ympäristöstä, missä se on kerätty, tulee kertoa tarkasti ja totuudenmukaisesti. Myös esimerkiksi häiriötekijöistä on kerrottava. Tulkintojen ja johtopäätöksien raportoinnissa tulee kertoa niihin johtaneet perustelut. Tekstissä voidaan käyttää myös suoria lainauksia tutkimusaineistosta. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, jos tutkimuksessa on käytetty useampaa tutkimusmenetelmää tai tutkijoita on useampia, varsinkin tulosten analysointi- ja tulkintavaiheessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233.) Olemme pyrkineet raportoimaan opinnäytetyön vaiheita mahdollisimman tarkasti ja rehellisesti. Olemme kriittisesti pystyneet arvioimaan myös häiriötekijöiden vaikutuksia opinnäytetyöhön.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida reliabeliuden ja validiuden käsitteillä. Reliaabelius tutkimuksessamme tarkoittaa sitä, että kaksi tai useampi tutkija pääsevät samaan tulokseen. Validius puolestaan tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoituskin. Termit eivät kuitenkaan ole

parhaimmat mahdolliset arvioitaessa kvalitatiivista tutkimusta, ja validius voidaankin ymmärtää kuvausten ja selitysten sekä johtopäätösten yhteensopivuudeksi. Tutkimuksen validiutta voidaan parantaa myös triangulaation avulla. Jokainen meistä tutkijoista haastatteli lapsia kukin yksin, jolloin voidaan puhua tutkijatriangulaatiosta. Lisäksi analyysivaiheessa teemoitimme litterointejamme ristiin, jolloin toteutimme myös tutkijatriangulaatiota. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–233.)

Tutkimuksessamme emme paljasta päiväkodin nimeä, joten tutkimukseen osallistuneet lapset eivät ole tunnistettavissa. Tutkimukseen osallistuneiden lasten huoltajilta kysyttiin lupa tutkimuksen toteuttamiseen. Saatekirjeessä vanhemmille kerroimme, että keräämämme aineisto tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja lasten anonyymius turvaten. Keräämämme aineisto myös tuhottiin analysoinnin jälkeen. Lisäksi lasten osallisuus otettiin huomioon ja he saivat itse päättää osallistumisestaan tutkimukseemme.

Haastatteluja tehdessämme oli koko ajan huomioitava, että tutkimuksen kohteena ovat lapset. Meidän oli pohdittava tapoja haastatella ja keskittyttävä siihen, ettemme johdatelleet lasta vastaamaan tietyllä tavalla. Leikki-ikäisen lapsen haastatteluissa tutkijat suosivat yleisesti avoimia sekä lyhyitä kysymyksiä, jotka eivät johdattele lasta. Haastattelija ei saisi painostaa lasta kertomaan mitään, sillä kun lapsi tuntee, että hänen yksityisyytään kunnioitetaan, hän kertoo paremmin tuntemuksistaan. (Suoninen & Partanen 2010, 108.)

Sekä YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa (1989:12. artikla), että Suomen perustuslaissa (731/1999 2:6 §) sanotaan, että lapsia täytyy kohdella tasavertaisina yksilöinä ja heidän on saatava vaikuttaa itseään koskeviin asioihin siten kuin he kehitystasonsa mukaan voivat. Useimmiten tutkimuksissa lapsilta kysellään asioita, suorastaan tivataan. Haastattelemisen ei ole lapsille luontainen tapa kertoa asioistaan ja mielipiteistään, joten lapsi saattaa antaa vain lyhyitä vastauksia. (Karlsson 2004, viitattu 11.12.2015.)

Aikuisen ja lapsen välinen valtasuhde on olemassa aina, vaikka haastattelija kuinka yrittäisi sitä heidän väliltään poistaa. Lapsi voi helposti ajatella

haastattelijan ja itsensä välistä suhdetta opettaja-oppilas –suhteena, jolloin hän ehkä pyrkii antamaan niin sanottuja oikeita vastauksia, joita luulee haastattelijan haluavan kuulla. (Alasuutari 2005, 153.) Koska teimme haastattelun päiväkodin tiloissa, oli olemassa mahdollisuus, että lapsi pitäisi meitä opettajan vertaisina. Tällaista tilannetta pyrimme välttämään kertomalla lapselle selkeästi, mikä oma suhteemme kyseisessä tilanteessa oli päiväkodin muihin aikuisiin ja olimme myös aidosti kiinnostuneita siitä, mitä lapsi meille halusi kertoa. Me pyrimme vakuuttamaan lapsen siitä, että hän on se, joka kertoo meille.

Lasten haastatteluun asti pääseminen vaati monia lupia, sopimuksia ja suostumuksia muun muassa lasten vanhemmilta, Oulun kaupungilta tai kyseiseltä päiväkodilta ja lapselta itseltään. Sekä lapselle että lapsen huoltajille oli annettava myös selkeä vaihtoehto kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. Lisäksi lapsen haastattelun aikataulusta ja toteutuksesta oli sovittava lapsesta silloin vastaavan aikuisen, esimerkiksi lastentarhanopettajan kanssa. (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinos, Niiranen & Ojala, 1999, 33–34.)

Kävimme tutustumassa lapsiin jo etukäteen reilun tunnin ajan kahta päivää ennen kuin pidimme itse haastattelut. Toisessa ryhmässä tutustuminen sujui hyvin ja olimme mukana lasten askarteluhetkellä, juttelimme lasten kanssa ja autoimme heitä. Kommunikointimme päiväkodin ryhmien kanssa oli kuitenkin ilmeisesti ollut hieman puutteellista, sillä meille ei oltu informoitu, että ryhmät lähtisivät ulkoilemaan sinä aikana, jota meille oli ehdotettu tutustumisajaksi. Ulkoilun aikana heillä lisäksi oli ohjattua toimintaa, jolloin emme päässeet tutustumaan lapsiin vapaasti. Toinen ryhmä jäi siis aivan vieraaksi, emmekä saaneet kerrottua lapsille etukäteen, keitä olimme ja miksi olimme siellä. Emme kuitenkaan omien aikataulujemme vuoksi pystyneet sopimaan enää uutta tutustumiskäyntiä. Ryhmän lastentarhanopettaja oli kuitenkin itse kertonut lapsille, mitä tulemme tekemään ja lapset olivat hänen kertomansa mukaan innolla odottaneet haastattelua. Emme koe, että tutustumiskäynnin epäonnistuminen olisi vaikuttanut haastattelun kulkuun.

Aikataulujemme vuoksi pääsimme tekemään haastattelut vasta kaksi viikkoa leikkikerhojen loppumisen jälkeen. Jos olisimme päässeet tekemään haastattelut

aiemmin, se olisi voinut vaikuttaa opinnäytetyömme tuloksiin. Satuhieronta olisi ehkä ollut lapsilla paremmin mielessä ja tällöin olisimme voineet saada haastatteluissa pidempiä vastauksia. Aineistossamme lapset olivat vastanneet melko lyhyesti, esimerkiksi, että satuhieronta oli tuntunut kivalta. Jos satuhieronta olisi ollut lapsilla paremmin mielessä, olisivatko he voineet vastata kysymyksiimme hieman yksityiskohtaisemmin? Aineiston laajuus voi vaikuttaa opinnäytetyön luotettavuuteen.

Aineistostamme kävi ilmi, että lasten tunteet ja mielipiteet satuhieronnasta saattoivat vaihdella hyvinkin paljon lyhyessä ajassa ja riippuen siitä, kenen kanssa satuhierontaa tehtiin. Huomasimme, että lapsen mielipide voi muuttua jopa kesken lauseen. Tällaiset tunteiden vaihtelut on nähtävä osana lapsen omaa maailmaa eikä niitä ole syytä ohittaa. On otettava myös huomioon, miten esikouluikäinen lapsi pystyy erottelemaan tunnekokemuksiansa. Lapsen tunteet voivat olla hyvinkin suuria, kun niitä ei osaa vielä kunnolla tunnistaa ja hallita. Yksittäinenkin epämiellyttävä tunne voi värittää koko muuten mukavan kokemuksen. Aineistomme luotettavuuteen voi vaikuttaa myös leikkikerhoista lapsille kokonaisuutena jäänyt mielikuva. Satuhieronta oli aina osa jokaista leikkikerhoa, mutta ne sisälsivät myös paljon muuta toimintaa. Pohdimme, pystyikö lapsi erottamaan tunteensa leikkikerhon ja satuhieronnan välillä.

Otannan valitsemisessa hyödynsimme pilottiin osallistuneiden opiskelijoiden sekä päiväkodin työntekijöiden tuntemusta lapsista ja pyysimme heitä suosittelemaan haastatteluun lapsia, joilla olisi sellaiset kielelliset valmiudet, että meillä olisi mahdollisuus saada mahdollisimman monipuolisia vastauksia. Emme kuitenkaan pyytäneet työntekijöitä suosittelemaan sellaisia lapsia, joilta olisimme voineet saada niin sanottuja hyviä vastauksia ja mielipiteitä. Ajatuksemme tässä oli, että haastattelemillamme lapsilla olisi mahdollisimman hyvät kielelliset valmiudet, jotta aineistomme ei jäisi suppeaksi sen takia, ettei lapsilla olisi valmiuksia tuottaa meille aineistoa. Emme koe tämän vaikuttaneen tulostemme luotettavuuteen.

Lähteitä olemme kaikki etsineet sekä yhdessä että erikseen. Lähteemme ovat tuoreita ja luotettavia. Olemme käyttäneet myös sosiaalialalla yleisesti

hyväksytyjä lähteitä, jotka olemme kokeneet hyödyllisiksi jo aikaisemminkin opintojemme aikana.

Yhteenvetona voisimme todeta, että lapsiin tutustuminen pidemmällä aikavälillä olisi voinut vaikuttaa positiivisesti haastattelutilanteisiin. Lapsille olisi ollut ehkä luontevampaa olla haastattelussa, jos olisimme olleet heille tutumpia. Lasten luontevampaa kerrontaa olisi voinut lisätä myös joku muu tutkimusmenetelmä, kuin haastattelu. Olisimme voineet olla myös seuraamassa leikkikerhoja, jolloin olisimme saaneet havainnoimalla lisämateriaalia lasten kokemuksista satuhieronnasta. Meillä ei kuitenkaan ollut vielä kerhojen toteutuksen aikana tutkimuslupaa, joten emme salassapitovelvollisuuden vuoksi voineet osallistua kerhohetkiin.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tutkimuskysymyksinä meillä oli, että millaisia kokemuksia lapsilla on satuhieronnasta osana Oulu Sote Labs -pilottitoimintaa ja millaisia kehitysideoita lapsilla on satuhierontaan. Seuraavaksi esittelemme haastatteluidemme tuloksia teemoittain jäseneltyinä. Teemoja ovat kokemukset satuhieronnasta, muille ja muiden kanssa tehty satuhieronta ja lasten kehitysideat satuhierontaan. Käytämme haastatteluista suoria lainauksia havainnollistamaan saatuja tuloksia. Käsittelemme tuloksissa myös lapsilta kerättyjä palautelomakkeita.

5.1 Kokemukset satuhieronnasta

Haastatteluissamme kysyimme lapsilta, mistä he pitivät satuhieronnassa. Lapset nimesivät vastauksissaan satuja, joista olivat eniten pitäneet. Tällaisia satuja olivat taikapuu, autopesula ja sellaiset sadut, jotka he olivat itse keksineet. Pitkät sadut olivat lasten mielestä myös mukavia ja se, kun kaverit saivat tehdä hierontaa toisilleen. Lasten mielestä kivaa oli myös se, että satuhieronnassa sai rentoutua.

”Yks oli kivaa satuhieronnassa, et kaverit sai tehdä toisille.”

Kysyimme myös lapsilta, mistä he eivät pitäneet satuhieronnassa ja myös siinä vastaukseksi saimme yksittäisiä satuja. Vastauksista ilmeni, että satu perhosta oli ollut tylsä, koska se oli ollut niin lyhyt. Muuta negatiivista lapset eivät satuhieronnasta löytäneet.

Lapset kuvailivat oloansa ennen satuhierontaa rentoutuneeksi, jännittyneeksi, tylsistyneeksi, kivaksi ja pirteäksi. Satuhieronnan jälkeen lasten tunteet vaihtelivat myös laidasta laitaan, he kertoivat tunteneensa olonsa vihaiseksi, tylsäksi, rauhalliseksi ja aika kivaksi sekä vähän väsyneeksi.

”Miltä se tuntu, ku se (satuhieronta) oli paljon pitempi sitte viimesellä kerralla?”

”No siinä melkein nukahti.”

Lapsilta kerättiin palautelomakkeet pilottitoiminnasta, jotka he saivat täyttää kotonaan vanhempiensa kanssa. (Liite 4.) Yksi väittämä lomakkeessa oli ”lapsi on ollut innostunut satuhieronnasta”. Kyseistä väittämää oli arvioitu kolmeen lomakkeeseen numerolla 1 (täysin eri mieltä), yhteen numerolla 3 (osittain samaa mieltä), kahteen numerolla 4 (lähes samaa mieltä) ja kahteen numerolla 5 (täysin samaa mieltä). Myös haastatteluissa tuli esille lasten erilaiset kokemukset satuhieronnasta. Haastatteluista kuitenkin huomasimme, että vaikka lapsi sanoikin, että oli tullut satuhieronnasta esimerkiksi vihaiseksi, oli hän kuitenkin pääasiassa satuhieronnasta pitänyt. Sama lapsi kertoi myöhemmin hieronnan olleen kivaa kaverin kanssa.

5.2 Muille ja muiden kanssa tehty satuhieronta

Lapset olivat tehneet satuhierontoja leikkikerhoissa sekä kerhon vetäjien että päiväkodin aikuisten kanssa, toisten lasten kanssa kahden kesken että isona ryhmänä. Osa lapsista kertoi tehneensä satuhierontaa myös pehmoleluille. Kuten aiemminkin tuloksissamme tuli ilmi, tietyn kaverin kanssa satuhieronnan tekeminen oli lasten mielestä kivaa, mutta jonkun muun kaverin kanssa se ei ollut yhtä mukavaa. Yhden vastauksen mukaan lapsesta oli tuntunut jopa vihaiselta, kun ei ollut saanut tehdä hierontaa juuri tietylle kaverille. Lapset kertoivat satuhieronnan tuntuneen kivalta, kun sai tehdä kaverille ja se saattoi jopa jännittää. Kun lapset itse olivat saaneet hierontaa kaveriltaan, se oli tuntunut iloiselta.

Lapset olivat saaneet satuhierontaa sekä aikuisilta että saman ikäisiltä kavereiltaan. Osa lapsista oli sitä mieltä, että aikuisen tekemänä satuhieronta tuntui mukavammalta ja osa taas piti enemmän siitä, kun kaveri oli tehnyt hierontaa. Osa ei kokenut eroa lapsen ja aikuisen välillä. Lasten vastauksista kävi ilmi, että aikuisella oli kovemmat otteet satuhierontaa tehdessä, kun taas lapset tekivät hellempin ja se kutitti.

”No mun mielestä aikuinen teki vähän lujemmin ku lapsi, lapsilla on semmoset hellemmät otteet.”

”No olikse kivempi sitte ku oli hellempi vai oliko se kivempi ku oli kovempi?”

”No kovempi oli pikkusen kivempi.”

Lasten palautelomakkeessa yksi väittämä oli ”satuhieronta on tullut osaksi lapsen kanssa työskentelyä myös kotona”. Tähän väittämään vastauksia 1 (täysin eri mieltä) oli kuusi kappaletta ja yksi kappale vastauksia 2 (osittain samaa mieltä), 4 (lähes samaa mieltä) ja 5 (täysin samaa mieltä). Osa oli siis tehnyt satuhierontaa kotona vanhempiensa kanssa. Lapset kertoivat tehneensä satuhierontaa äidin kanssa. Yhdessä vastauksessa lapsi kertoi satuhieronnasta tuntuneen äidin tekemänä pelottavalta ja toisessa lapsi kertoi äidin pitäneen hänen tekemästään satuhieronnasta. Osa lapsista koki satuhieronnasta olevan päiväkodissa tehtävä asia, eivätkä he edes halunneet, että sitä tehdään kotona.

5.3 Lasten kehitysideat satuhierontaan

Kysyimme lapsilta, olisiko heillä ehdotuksia, miten satuhieronnasta voisi tehdä entistä mukavampaa ja miten sitä voisi muuttaa. Lapset eivät kuitenkaan keksineet satuhieronnasta huonoja asioita ja tylsääkin olivat vain yksittäiset sadut tai satujen osat.

”Nyt vähän keksin. Et ku se alko kasvaan se puu, kun se meni taimeksi nii se kasvo heti siitä taimesta puuksi, nii mä oisin halunnu, että se kasvaa hitaasti.”

Kysyimme myös lapsilta, haluaisivatko he, että satuhieronta jatkuisi päiväkodissa. Suurin osa lapsista halusi sen jatkuvan juuri päiväkodissa ja samassa ryhmässä kuin aiemmin ja vain yksi lapsista ei halunnut satuhierontaa enää ”koska minulle riitti”.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössämme meillä oli kaksi tutkimuskysymystä, joiden tarkoituksena oli tuoda esiin lasten näkökulma satuhieronnasta. Halusimme saada lasten äänen kuuluviin heille, jotka menetelmää käyttävät lasten kanssa. Lisäksi halusimme antaa lapsille mahdollisuuden kertoa heidän omia kehitysideoitaan satuhierontaan. Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme johtopäätöksiä.

Lasten kokemukset satuhieronnasta olivat haastattelujemme mukaan pääosin positiivisia ja kaikki lapset pitivät satuhieronnasta. Satuhieronnasta lapsille jäi hyvin mieleen tietyt sadut. Sadut ja tarinat tarjoavat lapselle mitä erilaisimpia tapahtumia, ihmeitä, yllätyksiä ja seikkailuja, jotka tuottavat näin ollen iloa lapselle (Ylönen 2000, 27). Tuovisen (2014, 77) mukaan lapsi itse tunnistaa, mitä satua hän juuri sillä hetkellä tarvitsee. Kasvattajien tulisi kuunnella lasten toiveita ja heidän tarpeitaan ja toimia niiden mukaan. Yksinkertaiseltakin kuulostavat aito läsnäolo ja pieni kosketus riittävät, kun toiminnan tavoitteena on lapsen hyvä olo ja rentoutuminen.

Lapset muistivat myös hyvin toisten lasten kanssa tehdyt satuhieronnat. Satuhieronta ohjaa lasta toimimaan vertaissuhteissa koskettamalla toista turvallisesti ja näin tukee lapsen sosiaalisten taitojen ja empatiakyvyn kehittymistä. Lapsi muistaa myönteisen kosketuksen, eikä näin ollen niin helposti lyö tai satuta toista, sillä myönteinen kosketus jättää muistijäljen (Tuovinen 2014, 105.) Satuhierontaa tehtäessä vertausryhmän kanssa, lapsille on ensin opetettava, mitä oikeanlainen ja myönteinen kosketus on. Lapsille on opetettava säännöt, joiden mukaan satuhierontaa tehdään, jotta siitä saataisiin kaikille mukava, rentouttava kokemus.

Tuloksista kävi ilmi, miten kosketuksen voimakkuudella on merkitystä lapselle. Toiset pitivät aikuisen lujemmasta kosketuksesta, toiset taas kevyemmästä kosketuksesta. Kosketuksella voidaan viestiä monenlaisia asioita riippuen siitä, kenen välillä kosketus tapahtuu ja millaisella voimakkuudella kosketetaan.

Satuhieronnassa on kyse myönteisestä kosketuksesta, joka on toista ihmistä arvostavaa ja toista kunnioittavaa sekä vastavuoroista. Se, millaisia tunteita koskettaminen herättää, on hyvin omakohtaista. (Tuovinen 2014, 32-33.)

Kasvattajan olisi hyvä keskustella lapsen kanssa siitä, miten lapsi kokee kosketuksen kehollaan. Pienemmän lapsen kanssa aikuisen on tärkeää havainnoida lapsen kehonkieltä, jos kertominen ei vielä sanallisesti onnistu. Lapsen ja aikuisen välisen luottamussuhteen kannalta on tärkeää, että molemmat tuntevat olonsa turvalliseksi tilanteessa, jotta se vahvistaisi heidän välistään kiintymyssuhdetta. (Tuovinen 2014, 15.)

Monessa vastauksessa tuli esille, että satuhierontahetki oli ollut lapsille hyvin rentouttava kokemus. Lapsetkin kaipaavat rentoutumista ja arjesta irtautumista aivan kuin aikuisetkin. Satuhieronta juuri auttaa lasta rentoutumaan ja rauhoittumaan (Tuovinen 2014, 13). Lapset kertoivatkin, että pidemmät satuhieronnat olivat yleensä mukavampia, sillä niissä saattoi melkein jopa nukahtaa, eli lapsi on tällöin ollut hyvin rentoutuneessa tilassa. Hyvästä kosketuksesta ja fyysisestä kontaktista nautitaan ja ne vapauttavat oksitosiinia ihmisen kehossa. (Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 2015, 15.10.2016). Oksitosiinin vaikutukset ja stressitason lasku vahvistavat elimistöä sekä fyysisesti että emotionaalisesti, kun koetaan enemmän tyytyväisyyttä ja iloisuutta (Gothóni 2012, 51).

Voimme päätellä lasten kokemuksista, että satuhieronta on omiaan rentoutus- ja rauhoittumishetkiin. Tuovinen (2014, 97) ehdottaa myös satuhieronnan käyttämistä varhaiskasvatuksessa esimerkiksi lepohetkillä ja nukahtamistilanteissa. Myönteinen kosketus tyyntyyttää ja rauhoittaa lasta, ja aikuisen läsnäolo tuovat lapselle turvaa nukahtamistilanteessa.

Tulostemme mukaan lapset olivat tehneet satuhierontaa myös vanhempiensa kanssa. Myös palautelomakkeen mukaan ainakin osittain satuhieronta oli tullut osaksi lapsen kanssa työskentelyä myös kotona. Kiintymyksen syntymisessä merkittäviä tekijöitä ovat pitkät ja läheiset ihmissuhteet sekä positiivinen ilmapiiri. Pieni lapsi kiintyy siihen henkilöön, jonka kanssa hän viettää eniten aikaa. Lapsen

kehityksen kannalta kiintymisen taito on hyvin tärkeä taito. Kiintymisen taito tukee pitkäaikaisten ja syvälisten ihmissuhteiden syntymistä myöhemmässäkin elämässä. (Isokorpi 2004, 127, 132.) Satuhieronta tukee kiintymyssuhdetta myönteisen kosketuksen ja jakamattoman huomion kautta (Tuovinen 2014, 42).

Lapsilla ei ollut satuhierontaan juurikaan kehitysideoita. Tuloksista voidaan todeta, että lapset toivoivat yksittäisten satujen olevan pidempiä. Lisäksi tuloksista ilmeni, että lapset halusivat jatkaa satuhierontaa päiväkodissa, vaikka olivat sitä tehneet myös kotona vanhemman kanssa. Teimme johtopäätöksen, että lapset haluavat tehdä satuhierontaa tutussa ympäristössä tuttujen ihmisten kanssa, joille satuhieronta ja sen otteet ovat jo tuttuja. Vaikka palautelomakkeesta ilmeni, että satuhierontaa on tehty myös kotona, haastattelun tuloksista ilmeni, että satuhierontaa halutaan jatkaa mieluummin päiväkodissa, jossa satuhieronnan toteuttaminen on tutumpaa aikuisille kuin ehkä kotona vanhemmille.

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdimme ja arvioimme opinnäytetyömme onnistumista sen alkuvaiheista aina loppumetreille saakka. Opinnäytetyö on pitkä prosessi; meidän kohdallamme se kesti noin vuoden. Teimme kaikki ensimmäistä kertaa tällaista tutkimusta, mutta mielestämme meillä on koko ajan ollut realistinen suhtautuminen siihen, kuinka paljon aikaa mikäkin vaihe tutkimuksessa veisi ja suunnitelmat ja aikatauluttaminen tehtiin sen mukaan. Välillä vaikeuksia on tuottanut kolmen opiskelijan, ja siihen vielä päälle yhteistyökumppaneiden ja tutkimuskohteen, aikataulujen yhteensovittaminen, mutta olemme lopulta onnistuneet pitämään tutkimuksemme aikataulussa.

Syksyllä 2015 aloitimme miettimään opinnäytetyömme aihetta. Opiskelijatoveri kertoi meille kiinnostavasta hankkeesta, johon voisimme päästä mukaan ja saada siitä aiheen opinnäytetyöllemme. Aloitimme yhteistyön Oulu Sote Labs -hankkeen kanssa ja aloimme kirjoittaa tietoperustaa. Tietoperustan rajaaminen ja oleellisten käsitteiden valinta oli alkuun hieman haastavaa, sillä hankkeen vuoksi satuhierontaa tuli miettiä melko laajassa perspektiivissä. Löysimme kuitenkin yhteisymmärryksen ja molempia tyydyttävän pohjan tietoperustaan. Opinnäytetyön suunnitelman kirjoitimme syksyn ja talven 2015-2016 aikana. Haimme tutkimuslupaa Oulun kaupungilta huhtikuussa 2016. Pilottitoiminta loppui huhtikuun 2016 lopussa ja haastattelut teimme toukokuun alussa.

Teimme haastattelut kaksi viikkoa satuhierontakertojen loppumisen jälkeen, joten pohdittavaksi jäi, oliko välissä liian pitkä tauko. Alle kouluikäinen on kuitenkin kykenevä kielellisesti kertomaan omista kokemuksistaan ja palauttamaan mieleensä asioita sekä kertomaan niistä niiden olematta läsnä (Suoninen & Partanen 2010, 108), joten ajattelimme lasten vielä pystyvän muistamaan satuhieronnat. Jokainen lapsista tuntui muistavan ainakin jotakin satuhieronnasta, mutta mietimme, olisivatko tuntemukset olleet paremmin muistissa, jos väli ei olisi ollut niin pitkä.

Parhaimmat lähtökohdat tutkimuksellemme olisimme saaneet, jos olisimme tunteneet haastatellut lapset hyvin ennen haastatteluja. Esimerkiksi työharjoittelu kyseisessä päiväkodissa olisi mahdollistanut sen, että lapset olisivat tulleet tutuiksi ennen haastatteluja ja sen, että sadutusta olisi voinut harjoitella lasten kanssa jo etukäteen, jolloin se olisi saattanut toimia itse haastattelutilanteessakin paremmin. Tämä vaihtoehto ei kuitenkaan kaiken muun opiskelun ohessa ja kaikille kolmelle tutkijalle ollut mahdollinen.

Toinen vaihtoehto olisi voinut olla pilottitoiminnan leikkikerhoissa mukana oleminen, jolloin olisimme myös oppineet tuntemaan lapset paremmin ja olisimme myös voineet itse havainnoida lapsia satuhierontatilanteissa. Lasten tunteminen olisi vaikuttanut myös siihen, että olisimme ehkä osanneet arvioida paremmin sitä, ketä kannattaa haastatella yksin ja kuka lapsi taas tarvitsee kaverin rinnalleen. Nyt joutuimme luottamaan muiden arvioon asiasta. Vastaisuudessa olisimme aiemmin ja enemmän yhteydessä tutkimuskohteeseemme.

Litteroimme omat haastattelumme ja kuuntelimme ja luimme toistemme haastatteluita läpi kevään ja kesän aikana. Kesällä pidimme tauon opinnäytetyön tekemisestä jokaisen henkilökohtaisten töiden ja asumisjärjestelyiden vuoksi. Syyskuussa aloitimme aineistomme analysoinnin ja teemoittelimme litterointimme ristiin. Syys- ja lokakuun aikana kirjoitimme opinnäytetyömme raportin loppuun.

Opinnäytetyömme aihe on tarpeellinen ja ajankohtainen, sillä vastasimme Rajalan ja Sinervon (2015, 42) opinnäytetyössä ehdotettuun jatkotutkimusaiheeseen tutkia lasten kokemuksia satuhieronnasta. Lisäksi aiheesta hyötyvät kaikki varhaiskasvatuksen parissa työskentelevät, sillä he saavat tietoa lasten kokemuksista liittyen satuhierontaan sekä myös tietoa satuhieronnasta menetelmänä. Aiheen ajankohtaisuuteen liittyy lisäksi se, että tutkimuksessa edistämme lasten osallisuutta, sillä tuomme heidän ääntänsä kuuluviin. Lasten osallisuus on ollut aiheena esillä viime aikoina, sillä päiväkotiarjessa lasten osallisuutta ei tueta tarpeeksi ja nykyisin siihen on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota (Roos 2015, viitattu 8.11.2016). Myös

tuoreimmassa valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan lapsen osallisuutta omassa arjessaan (Opetushallitus 2016, 30).

Opinnäytetyön aihe on mielestämme mielenkiintoinen ja olemme kaikki olleet hyvin innostuneita satuhieronnasta. Olemme hyvin iloisia, että pääsimme osallistumaan hankkeen myötä satuhieronnan työpajaan, jossa itse Sanna Tuovinen koulutti meitä satuhierontaohjaajiksi. Opimme tutkimusta tehdessämme paljon lasten haastattelemisesta, prosessin suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä tutkimuksen tekemisestä ja tiimityöskentelystä. Koska teimme tutkimuksen kolmestaan, pystyimme jakamaan työtehtäviä ja koimme, että kirjoittaminen eteni tällä tavalla hyvin. Luimme ja täydensimme aina toisen kirjoittamaa tekstiä.

Opinnäytetyömme luotettavuuteen vaikuttaa sen pieni otanta, joten saatuja tuloksia ei tule tulkita yleisiksi totuuksiksi lasten mielipiteistä satuhierontaa kohtaan. Otannan pienuus mahdollisti kuitenkin sen, että pystyimme panostamaan jokaiseen haastatteluun ja analysoimaan tuloksia ajan kanssa, koska niitä ei ollut liikaa. Tulee myös muistaa, että lapset olivat tiedontuottajiamme. Lapset ovat hieman haastavia tiedontuottajia siinä mielessä, että heidän vastauksiinsa voi peilautua yleinen olotila haastatteluhetkellä, aikaisemmat tapahtumat, heidän vireystilansa ja myös kaverin vastaukset saattoivat vaikuttaa omiin vastauksiin. Toisaalta lapset ovat myös hyvin rehellisiä ja uskaltavat usein sanoa oman mielipiteensä tilanteissa, joissa aikuinen ei välttämättä uskaltaisi. Lapsilla on sellaista tietoa omasta arjestaan, jota me aikuiset emme koe, joten mielestämme lasten haastattelemisen oli hyvin mielenkiintoinen kokemus ja arvostamme lasten vastauksia kovasti.

Haastattelimme suurinta osaa lapsista pareittain, mutta yhtä lasta myös yksin. Syy siihen, että päädyimme haastattelemaan suurinta osaa lapsista pareittain, oli se, että ajattelimme heidän saavan kaverista tukea ja turvaa, ja ettei haastattelutilanne tuntuisi niin jännittävältä ja pelottavalta kaverin kanssa. Myös lasten kanssa työskentelevät aikuiset suosittelivat meille pareittain tehtyjä haastatteluja, joten päädyimme luontevasti tähän. Joidenkin lasten kohdalla parin kanssa tehty haastattelu toimikin oletetulla tavalla, mutta jotkut lapsista olisi

kuitenkin kannattanut haastatella enemmän yksin, jotta he olisivat saaneet vastata omin sanoin. Tuloksia litteroidessamme ja analysoidessamme huomasimme, että kun ensimmäinen lapsista oli vastannut kysytyyn kysymykseen, myötäili toinen perässä ensimmäisen vastausta. Yksinään haastateltua lasta jännitti haastattelutilanne, joten hän olisi voinut parilta saada rohkeutta vastata kysymyksiin.

Tavoitteenamme on tuottaa tietoa lasten kokemuksista satuhieronnasta ja satuhieronnan käytännön toteutuksesta lasten näkökulmasta kaikille, jotka kyseistä menetelmää käyttävät tai ovat aikeissa käyttää. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus, joten valitsimme tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, joka on kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Teemahaastattelu oli menetelmänä toimiva, sillä se antoi lapselle tilaa kertoa niin, että kuitenkin pysyimme valituissa teemoissa lähes koko ajan. Teemahaastattelurungon kysymykset olivat myös mielestämme toimivia, sillä ilman niitä emme olisi luultavasti saaneet juurikaan materiaalia, sillä lapset hieman jännittivät haastattelutilannetta. Kysymykset toimivat turvana lisäksi haastattelijalle, jos yhtäkkiä olisikin tullut eteen tilanne, ettei olisi keksinyt kysyttävää. Kuitenkin huomasimme, että osa kysymyksistä oli liian haastavia esikouluikäisille. Haastattelutilanteissa ohitimmekin sellaiset kysymykset, joihin huomasimme lapsilla olevan vaikeuksia vastata.

Mielenkiintomme tutkimuksen tekoon on vaihdellut omien henkilökohtaisten asioiden ja tutkimuksen vaiheen mukaan. Olemme kuitenkin kaikki olleet sitoutuneita työhön ja kaikki ovat hoitaneet oman osansa sovituista vaiheista. Olemme tehneet paljon työtä yhdessä, mutta olemme myös jakaneet työn vaiheita keskenämme sopiviin osiin. Olemme olleet tyytyväisiä työnjakoomme ja suoritettuun prosessiin. Haastattelutilanteista olisimme toivoneet hieman antoisampia, kuin mitä ne nyt olivat, sillä lapset olivat melko vähäsanaisia. Kuten aiemminkin olemme tätä pohtineet, siihen olisi voinut vaikuttaa lasten parempi tunteminen. Saimme kuitenkin hienosti tuloksia ja olemme tyytyväisiä siihen.

Tulostemme perusteella voisimme antaa muutamia käytännön toimintaohjeita satuhierontaa lasten kanssa toteuttaville. Lapset pitivät pidemmistä

satuhieronnoista. Varaa satuhieronnalle tarpeeksi aikaa ja keskustele lapsen kanssa, mikä pituus on hänen mielestään sopiva ja juuri hänelle mieluinen. Jos lapsi haluaa, että tehdään aina sama satuhieronta, niin tee niin. Kyse on lapsen kokemuksesta ja siitä, mitä hän juuri sillä hetkellä kaipaa. Lasten kanssa voi vaihdella sitä, hierooko lasta lapsi vai aikuinen ja millä intensiteetillä hieronta tehdään. Lapselle sillä, ketä lapsi hieroo ja kuka hieroo häntä, on merkitystä. Ryhmässä kuitenkin aina ei voi miellyttää kaikkien toiveita ja satuhierontakin voi olla opetteluhetki olemaan sellaisten tovereiden kanssa, keiden kanssa ei normaalisti esimerkiksi päiväkodissa leiki.

Tuloksistamme ilmeni, että satuhieronta oli osittain tullut osaksi arkea myös lasten kotona. Vanhempien kanssa tehty satuhieronta on mielestämme tärkeää, sillä se vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta. Satuhieronta voi olla lasta rauhoittavaa tai lasta aktivoivaa. Vanhemmat voivat käyttää satuhierontaa esimerkiksi ennen nukkumaanmenoa rauhoittamaan lasta. Satuhieronnan avulla vanhempi voi saada tilaisuuden myönteiseen kosketukseen myös jo hieman vanhemman lapsen kanssa, jolle läheisyys vanhemman kanssa ei välttämättä tule enää niin luonnostaan. Satuhieronta mahdollistaa molempien osapuolten aidon läsnäolon arjen kiireiden keskellä. Satuja voidaan käyttää voimaantumisen ja lohduttamisen keinona valitsemalla sellainen satu, joka käsittelee lapselle ajankohtaisia asioita.

Saimme hyvin kerättyä kokemuksia lapsilta satuhieronnasta osana pilottitoimintaa ja saimme lapsilta myös muutamia kehitysideoita liittyen satuihin. Voisimme siis olettaa, että satuhieronta on melko monipuolinen ja jo sinällään hyvä menetelmä lapsiryhmän kanssa toteutettavaksi. Pilotin leikkikerhoissa oli ajatuksena vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja leikkitaitoja. Esitämmekin jatkokehitysideana tutkimusta varhaiskasvattajien näkemyksistä satuhieronnan vaikutuksista lasten sosiaalisiin taitoihin ja leikkitaitoihin. Satuhieronta voi Tuovisen (2014, 106) mukaan ehkäistä kiusaamista. Tästä olisi mielenkiintoista saada tutkittua tietoa, miten esimerkiksi vuoden aikana tehty satuhieronta vaikuttaa lasten ryhmähenkeen ja onko sillä vaikutusta lasten sosiaalisiin taitoihin ja leikkitaitoihin. Huomasimme opinnäytetyössämme, että lapset eivät itse pysty vielä ajattelemaan, kuinka hieronta heidän käytökseensä vaikuttaa, mutta

ammattitaitoinen varhaiskasvattaja, joka on läheisessä vuorovaikutuksessa lasten kanssa, pystyisi tätä varmasti arvioimaan.

Satuhieronta on päiväkotimaailman lisäksi lähtenyt leviämään myös muille sosiaalialan kentille; se on tullut osaksi esimerkiksi lastensuojelua Kotoraitin perhepalvelukeskuksessa (Tuovinen 2016, viitattu 8.11.2016). Satuhierontaa voi tehdä kenelle vain riippumatta iästä ja koko elämänsä ajan jokainen kaipaa kosketusta. Kosketus vähentää levottomuutta ja ärtyneisyyttä ja erilaiset variaatiot satuhieronnasta voisivatkin olla hyviä keinoja myönteiseen kosketukseen myös esimerkiksi ikääntyneiden ja muistisairaiden kanssa. Sosiaalialan työssä pyritään lisäämään ihmisten hyvinvointia (Talentia ry 2013, viitattu 8.11.2016). Kosketuksella on monia myönteisiä vaikutuksia hyvinvointiin ja sen avulla ammattilaiset voivat pyrkiä esimerkiksi vähentämään asiakkaiden stressiä. Kosketuksen avulla työntekijä voi myös rakentaa luottamussuhdetta asiakkaaseen. (Väestöliitto 2016, viitattu 8.11.2016.)

Satuhieronta oli meille kaikille uusi menetelmä ennen opinnäytetyötämme ja olemme saaneet siitä uuden työkalun tulevaan työhömmme. Satuhieronta perustuu myönteiseen kosketukseen ja läsnäoloon, jotka ovat hyvin tärkeitä asioita erityisesti lasten kanssa työskennellessä. Opinnäytetyömme aikana olemme perehtyneet näihin aiheisiin tarkasti ja se on tukenut ammatillista kasvuamme. Koska olemme perehtyneet myönteisen kosketuksen hyötyihin, voimme hyödyntää osaamistamme kaikessa sosiaalialan asiakastyössä riippumatta siitä, mille kentälle lopulta suuntaudumme. Opinnäytetyössämme yksi perusajatus on ollut lasten osallisuuden edistäminen. Haluamme panostaa lasten osallisuuden vahvistamiseen ja kehittämiseen myös jatkossa.

LÄHTEET

Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Nurmi, J., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2015. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ahvenainen, O., Ikonen, K. & Koro, J. 1994. Erityispedagogiikka 2: erityiskasvatuksen käytäntö. Porvoo: WSOY.

Alasuutari, M. 2005. Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa? Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela, E. & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa? Helsinki: WSOY.

Duodecim. 2015. Tietoisien läsnäolon taidot. Viitattu 15.10.2016, http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=epi00020.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Estola, E. & Puroila, A-M. 2013. Kertomuksina rakentuva päiväkotilapsuus. Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Gothóni, R. 2012. Kosketuksia arjessa, hoidossa ja pyhässä. Helsinki: Kirjapaja.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19.painos. Helsinki: Tammi.

Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia: parempaan vuorovaikutukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jantunen, T. & Lautela, R. 2009. Kuningasvuosi: leikin kultaa-aika. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jantunen, T. 2007. Satu kasvattaa: Topeliuksen sadut ja kasvatustajattelu. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kalajoki, M. 2016. Hyvä, paha stressi. Viitattu 10.4.2016, http://www.oppijailo.fi/hyva_paha_stressi.

Kalliala, M. & Tahkokallio, L. 2016. Mitä aikuinen voi tehdä lasten leikin hyväksi? Teoksessa T. Bruce, K.Cleve, A.Helenius, M. Kalliala, R. Korhonen, M. Meretniemi, S. Oleander, H. Siren-Tiusanen & L. Tahkokallio. Leikin aika. Lastentarhanopettajaliitto ry, 17-19.

Karlsson, L. 2000. Lapsille puheenvuoro: ammattikäytännön perinteet murroksessa. Helsinki: Oy Edita Ab.

Karlsson, L. 2004. Miten saadaan relevanttia tietoa lapsilta? Viitattu 11.12.2015, http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Tutkimus/Relevanttia_tietoa_lapsilta.pdf.

Karlsson, L. 2010. Lapsinäkökulmainen tutkimus ja aineiston tuottaminen. Teoksessa K. Kallio, A. Ritala-Koskinen & N. Rutanen (toim.) Missä lapsuutta tehdään? Helsinki: Yliopistopaino.

Karlsson, L. 2014. Sadutus: avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Helsinki: PS-Kustannus.

Kehitysvammaliitto. 2015. Tuntoaisti vuorovaikutuksessa. Viitattu 11.12.2015, <http://papunet.net/tietoa/tuntoaisti-vuorovaikutuksessa>.

Kirves, L. & Stoor-Grenner, M. 2010. Kiusaavatko pienetkin lapset? Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityspsykologia. Helsinki: WSOY.

Lautamo, T. 2013. RALLA: ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi = The Play Assessment for Group Settings, PAGES. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mattson, A. 2009. Massage i klassrummet. Viitattu 15.5.2016, <https://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/7960/Massage%20i%20klassrummet.pdf?sequence=1>.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Nurmilaakso, T. 2013. Syliä ja silityksiä stressiin. Viitattu 24.3.2016, <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/02/27/syilia-ja-silityksia-stressiin>.

Opetushallitus. 2013. Tunteesta tunteeseen. Viitattu 28.3.2016, http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/tunteet_mita_ne_ovat.

Opetushallitus. 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 3. painos. Tampere: Juvenes Print.

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Tampere: Juvenes Print.

Pesäpuu ry. 2016. Nallevihko. Viitattu 8.4.2016, http://www.pesapuu.fi/media/uploads/dokumentit/materiaalit/nallevihko_sivuittain.pdf.

Pilottitoiminnan yhteistyösopimus. 30.11.2015. Oulu Sote Labs. Julkaisematon lähde.

Rajala, H. & Sinervo, T. 2015. Kohtaamisen ilo – varhaiskasvattajien kokemuksia satuhieronnasta, http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/101549/Rajala_Hannele%20Sinervo_Taina.pdf?sequence=1.

Roos, P. 2015. Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Viitattu 8.11.2016, <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96477/978-951-44-9691-2.pdf?sequence=1>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV: menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 17.3.2016, http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV: menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 11.10.2016. http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L7_3_4.html.

Salmivalli, C. 2008. Kaverien kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. painos. Helsinki: Tammi.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2002. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.

Siren-Tiusanen, H. 2016. Leikki ja oppiminen. Teoksessa T. Bruce, K.Cleve, A.Helenius, M. Kalliala, R. Korhonen, M. Meretniemi, S. Oleander, H. Siren-Tiusanen & L. Tahkokallio. Leikin aika. Lastentarhanopettajaliitto ry, 14-16.

Story Massage. 2016. Story Massage. Viitattu 5.4.2016, <http://www.storymassage.co.uk/story-massage/>.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Tarina ja Kosketus Oy. 2016. Visio. Viitattu 17.3.2016, <http://satuhieronta.fi/visio/>.

Tilastokeskus. 2015. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 16.12.2015, <http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/01/07/>.

Tuovinen, S. 2014. Satuhieronta. Läsnaolevan kosketuksen ja sadun taikaa. Helsinki: WSOY.

Tuovinen, S. 2016. Kotoraitti teki historiaa – Satuhieronta osaksi perhekuntoutusta! Viitattu 8.11.2016, <http://satuhieronta.fi/3874-2/>.

Uvnäs Moberg, K. 2007. Rauhoittava kosketus: oksitosiinin parantava vaikutus kehossa. Helsinki: Edit Prima Oy.

Vastamäki, M. 2012. Mielenterveyden häiriöiden näyttöön perustuva ennaltaehkäisy läpi elämänkaaren. Viitattu 23.3.2016, http://phekaisevatyo.pbworks.com/w/file/attach/61096221/Vastamaki_07112012.pdf.

Virtuaali ammattikorkeakoulu. 2016. Analyysi ja tulkinta. Viitattu 10.10.2016.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1144934265902/1144934482934/1144934764511/1146054404566.html>.

Väestöliitto. 2016. Kosketuksen merkityksestä. Viitattu 8.11.2016,
http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienien_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/usein-kysytyt-kysymykset/lapsen-itsetyydytys-tai-unnutus/kosketuksen-merkityksesta/.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. 1989.

Ylönen, H. 2000. Lohditut linnut: satujen merkitys lapselle. Tampere: Tammer-Paino Oy.

LIITTEET

YHTEISTYÖSOPIMUS

LIITE 1

YHTEISTYÖSOPIMUS

Moniammatillisen harjoittelun pilottitoiminta [REDACTED] [REDACTED] ja [REDACTED] 2015-2016

Moniammatillisen harjoittelun pilottitoiminta on osa laajempaa OuluSote Labs-hankekokonaisuutta. Hankkeessa ovat mukana Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Oulun kaupunki ja Oulun ammattikorkeakoulu. Hanke toteutetaan aikavälillä 1.1.2015-31.12.2016. Moniammatillisen harjoittelun pilottitoiminta kuuluu Oulun ammattikorkeakoulun osaprojektiin, jonka tavoitteena on synnyttää uusia innovatiivisia ja asiakaslähtöisiä matalan kynnyksen palveluja sekä tuotteita yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Erityisesti kehitetään moniammatillisia työpari- ja tiimityötaitoja eri korkeakouluopiskelijoiden ja ammattilaisten välisenä yhteistyönä.

Taustaa

Yhdessä tekemisestä, päättämisestä ja oppimisesta on tullut modernin yhteiskunnan menestystekijöitä. Tietoa on saatavilla niin paljon, ettei yksittäinen henkilö voi millään hallita sitä kaikkea. Jotkin haasteet ovat sellaisia, että niiden ratkaisemiseksi tarvitaan moniammatillista yhteistyötä. Näin ollen tulevaisuuden ammattilaisten on tarpeen saada jo koulutuksen aikana hyvät valmiudet ryhmätyöskentelyyn eri alojen edustajien kanssa. Ammatilliset ja kouluttajat tarvitsevat myös lisää tällaista osaamista. Moniammatillisen harjoittelun pilottia on ryhdytty kehittämään näistä lähtökohdista. Moniammatillisen harjoittelun pilotin keskeisenä motiivina edellä mainittujen lisäksi – ja ehkä ennen kaikkea – on lähteä kehittämään uudenlaisia toimintamuotoja lasten hyvinvoinnin edistämisen kontekstissa. Tavoitteena on tuottaa monialaista, suunnitelmallista ja pitkäjänteisesti toteutuvaa yhteistoimintaa eri alojen opettajien, opiskelijoiden ja työelämän kumppaneiden välillä.

Lasten sosiaalisten- ja leikkitaitojen ryhmätoimintaa tullaan toteuttamaan [REDACTED]. Pilottien moniammatilliseen työryhmään kuuluvat edustajat Oulun kaupungin lasten ja nuorten kuntoutukselta, Oulun kaupungin [REDACTED], Oulun yliopiston logopedian yksiköstä, OAMKn toimintaterapian, fysioterapian ja sosiaalialan opettajistosta sekä opiskelijat (logopedia, fysioterapia, toimintaterapia, sosionomi). Työryhmän tehtävänä on pilottien tarpeen kartoitus, suunnittelu, käytännön toteutus ja arviointi. Pilottien suunnittelu on käynnistynyt keväällä 2015, käytännön toteutus ajoittuu loppuvuoteen 2015 ja alkuvuoteen 2016.

Toiminnalla pyritään tukemaan alle kouluikäisten lasten sosiaalisia- ja leikkitaitoja ryhmämuotoisella pilottitoiminnalla. Ryhmämuotoinen ohjaus voi parhaillaan tarjota matalan kynnyksen tukimuodon, jolla voidaan lieventää tai jopa ennaltaehkäistä mahdollisia myöhempiä ongelmia. Käytännössä opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat lapsiryhmien ohjauksen moniammatillisissa pienryhmissä ja lisäksi harjoittelujaksoon kuuluu lasten toimintakyvyn arviointia. Harjoittelu toteutuu koko moniammatillisen työryhmän koordinoimana ja tukemana.

Tavoitteena on, että harjoittelun suoritettuaan opiskelija:

- osaa työskennellä ohjattuna alansa asiantuntijana monialaisessa työryhmässä ja soveltaa alansa tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi,

- osaa toimia tiimissä, ottaa osaltaan vastuun lapsen toimintakyvyn arvioinnista ja ryhmän ohjaamisesta,
- osaa antaa palautetta vertaisarvioinnin muodossa,
- osaa hyödyntää ohjausta ja konsultoida tarvittaessa,
- osaa tarkastella omaa toimintaansa sopivan kriittisesti siten, että hän tunnistaa paitsi omat kehittämiskohteensa myös omat vahvuutensa.

██████ päiväkodin pilotti

Tavoitteena on tukea ryhmämuotoisella toiminnalla lasten sosiaalisia- ja leikkitaitoja. Toiminta tullaan toteuttamaan moniammatillisen opiskelijatiimin (sosionomi, toimintaterapeutti, puheterapeutti ja fysioterapeutti) toimesta.

Päiväkotiin muodostetaan **kaksi esikouluikäisten lasten ryhmää**. Niihin valitaan lapset yhteistyössä henkilökunnan kanssa siten, että kumpaankin ryhmään tulee kuusi esiopetusikäistä lasta. Lasten **vanhemmilta kysytään kirjalliset luvat** lasten leikin ja kielellisten taitojen arviointiin sekä osallistumisesta ryhmän toimintaan. Lupa tarvitaan myös ohjattujen ryhmätilanteiden videointia varten.

Ryhmätoiminnan suunnitteluvaiheessa lapsiryhmän leikkitaitoja arvioidaan **RALLA-leikinarviointimenetelmällä** (Tiina Lautamo 2013). RALLA on strukturoitu ja validoitu, toiminnan teorioihin perustuva työkalu 2–6-vuotiaan lapsen leikin arviointiin. Arviointi tapahtuu aina lapselle luonnollisessa sosiaalisessa ympäristössä, vapaissa leikki-tilanteissa, joissa lapsella on mahdollisuus halutessaan liittyä myös toisten lasten leikkiin. Leikin arviointi antaa työvälineitä tukea ja ohjata lapsen yksilöllistä kehittymistä ja huomioida lapsen vahvuuksia ja erityishaasteita. Menetelmän käyttö on tuo systemaattisuutta lapsen leikin taitavuuden havainnointiin. Leikin arviointi tullaan toteuttamaan päiväkodissa joulun- tammikuun aikana. Leikin havainnoinnista saatuja tietoja tullaan käyttämään RALLA-leikinarviointimenetelmän mobiiliversion kehittämisessä.

Lisäksi lasten vanhemmilta kerätään lapsen kehitykseen liittyvää informaatiota **CCC-2 -Lasten ja nuorten kommunikointitaitojen kyselyllä**. Kyselyn väittämät kattavat puheen ja kielen, kielenkäytön sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen osa-alueet. Lomakkeen täyttämiseen menee aikaa noin 10-15 minuuttia. Useissa tutkimuksissa CCC-2 on osoittautunut varsin toimivaksi seulontamenetelmäksi.

Lapsiryhmien toiminnan suunnittelu ja toteutus tapahtuu moniammatillisessa opiskelijatiimissä. Tarvittaessa opiskelijat konsultoivat päiväkodin henkilökuntaa. Ryhmien toiminta käynnistyy helmikuussa. Ryhmätoimintaa toteutetaan molemmille ryhmille kerran viikossa aamupäivän aikana (esim. klo 9.30-10.30). Lapsiryhmän ohjauksesta ja työskentelyn havainnoinnista vastaa kiinteä opiskelijatiimi. Kokoontumiset päättyvät huhtikuussa.

Kehittämisen prosessin tukena toimii molempien pilottien opiskelijoista ja opettajista koostuva moniammatillinen ja monitoimijainen **konsulttiryhmä**. Konsulttiryhmän on tarkoitus kokoontua kerran kuukaudessa. Se tarjoaa mahdollisuuden moniammatillisen osaamisen jakamiseen sekä lapsiryhmien erityishaasteiden tarkasteluun. Näin opiskelijat voivat oppia toisiltaan ja syventää moniammatillista osaamistaan sekä kehittää omia ohjaustaitojaan.

Pilottiryhmien **toimintaa arvioidaan** työskentelyprosessin aikana ja sen päättyessä. Tarkoitus on **maallintaa** lasten sosiaalisia- ja leikkitaitoja tukevan ryhmämuotoisen toiminnan toteutus. Näin työmuodosta voisi muodostua pysyvä osa lasten varhaisen tuen moniammatillista työskentelyä päiväkotiympäristössä.

Moniammatillisen harjoittelun pilottiryhmien **toimintaa tutkitaan** kehittämisprosessin aikana ja sen päättyessä. Aihepiiriin tulee liittymään useita ammattikorkeakouluopiskelijoiden opinnäytetöitä.

Pilottitoimintaan osallistuvia opiskelijoita ja opettajia sitoo salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.

Oulussa 30.11.2015

Ulla Rissanen

Oulun kaupungin varhaiskasvatusjohtaja

Helena Heikka

Yliopettaja

OuluSoteLabs Oamkin osaprojektin projektipäällikkö

Hyvät [REDACTED] päiväkodin lapset ja lasten vanhemmat!

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä liittyen Oulu Sote Labsin hankkeeseen, johon olette antaneet lapsellenne luvan osallistua. Opinnäytetyössämme haluamme tutkia lasten kokemuksia satuhieronnasta. Satuhieronta on ollut osa pilotin kerhoryhmien toimintaa.

Satuhieronta on Sanna Tuovisen luoma tuote- ja palvelukokonaisuus, jossa yhdistetään läsnä oleva kosketus ja voimaannuttavat sadut. Satuhieronnassa halutaan yhdistää satuja, tarinoita ja mielikuvia kosketukseen ja kevyeen hierontaan. Siinä rauhoitutaan ja rentoudutaan arjen kiireiden keskellä. Satuhieronnassa aikuinen ja lapsi voivat kohdata niin, että molemmat ovat oikeasti tilanteessa läsnä.

Opinnäytetyössämme tarkoituksenamme on tutkia lasten kokemuksia satuhieronnasta haastattelemalla ja saduttamalla lapsia. Tarkoituksenamme on myös käyttää kerhokerroilla kuvattua videomateriaalia aineiston keräämiseen. Haastattelu on täysin luottamuksellinen ja käsittelemme siitä saatua aineistoa täysin anonymisti, joten opinnäytetyössämme lapsenne tiedot eivät tule esiin eikä lastanne voi tunnistaa käyttämistämme aineistosta. Saamamme aineisto tuhotaan tutkimuksen päätyttyä. Haastattelu on lapsellenne täysin vapaaehtoinen ja hänellä on mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta koska tahansa. Tutkimukseen valitsemme enintään kuusi lasta, vaikka lupia tulisikin enemmän.

Ystävällisin terveisin,

Marika Hyvärinen, Riikka Mustonen ja Kaisa Mäki

Lisätietoja tarvittaessa Riikalta

o3muri00@students.oamk.fi

Pyydämme palauttamaan tämän lupa-anomuksen viimeistään _____ mennessä päiväkodin henkilökunnalle.

Lapseni _____,

saa luvan osallistua tutkimukseen [REDACTED] päiväkodissa _____

ei saa lupaa osallistua tutkimukseen [REDACTED] päiväkodissa _____

Annamme luvan kerhokerroilla kuvatun videomateriaalin käyttämiseen tutkimuksessa:

Kyllä _____ Ei _____

Päiväys

Huoltajan allekirjoitus sekä nimenselvennys

1. Lasten kokemukset satuhieronnasta

- Mikä on ollut kivaa satuhieronnassa?
- Mikä on ollut tylsää satuhieronnassa?
- Yleisesti tuntemuksia, ennen ja jälkeen satuhieronnan

2. Sosio-emotionaaliset taidot

Vaikuttaako siihen, miten tulee toimeen muiden lasten kanssa

- Vertaissuhteet:
 - Miltä tuntunut, kun kaverit tehneet?
 - Miltä tuntunut, kun aikuinen tehnyt?
 - Kumpi mieluisampi?
 - Miltä on tuntunut itse tehdä toiselle?
 - Oliko eroa ensimmäisillä kerroilla verrattuna viimeisiin kertoihin?
 - Haluaisiko jatkossakin saada satuhierontaa?
 - Ongelmanratkaisukyky
 - Esimerkiksi konfliktitilanteet
 - Tuleeko riitoja kavereiden kanssa?
 - Tarvitseeko aikuista avuksi selvittämään niitä?
 - Pystyykö itse sopimaan kaverin kanssa?
- Miltä tuntuu puhua tunteista? Helpompaa, samanlaista?

3. Kiintymys

- Perhesuhteet
 - Onko kotona tehty satuhierontaa?
 - Haluaisiko, että tehtäisi?
 - Jos on, niin miltä se on tuntunut kun äiti tai isä tekisi?
- Kenen kanssa olet tehnyt satuhierontaa?

4. Leikkitaidot

- Mielikuvitus
 - Miltä tuntui kuvitella kerrottuja satuja?
 - Oletko leikkinyt näitä satuhieronta-satuja?
 - Ennen ja jälkeen?
 - Tuntuuko, että se vaikuttanut lapsen omaan kykyyn keksiä esim. leikkejä, satuja?

5. Kehitysideat

- Haluaisiko muuttaa jotain? Mitä, mistä syystä?

Palautetta [REDACTED] päiväkodin leikkikerhotoiminnasta

1. Millaisia kokemuksia lapsellanne on ollut leikkikerhon toiminnasta? Lapsi voi valita hänen näkemystään vastaavan kuva rastittamalla sopivan vaihtoehdon.

Erittäin hyvä

Hyvä

Välttävä

Huono

2. Mistä lapsenne on erityisesti pitänyt leikkikerhon toiminnassa? Millä perusteella?

3. Mistä lapsenne ei ole pitänyt leikkikerhon toiminnassa? Millä perusteella?

4. Valitkaa seuraavista väittämistä rastittamalla mielestänne sopivin vaihtoehto.

- 1 = täysin eri mieltä
- 2 = osittain eri mieltä
- 3 = osittain samaa mieltä
- 4 = lähes samaa mieltä
- 5 = täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Lapsen leikkitaidot ovat kehittyneet leikkikerhoon osallistumisen aikana					
Lapsen sosiaaliset taidot ovat kehittyneet leikkikerhoon osallistumisen aikana					
Lapsi on saanut uusia kavereita leikkikerhoon osallistumisen aikana					
Lapsen puhe on kehittynyt leikkikerhoon osallistumisen aikana					
Lapsi on viihtynyt leikkikerhossa					
Lapsi on puhunut leikkikerhossa tehdyistä toiminnoista kotona					
Lapsi on ollut innostunut satuhieronnasta					
Satuhieronta on tullut osaksi lapsen kanssa työskentelyä myös kotona					
Leikkikerhon leikit ja muut toiminnot ovat olleet lapsesta hauskoja					
Leikkikerhon ohjaajat ovat olleet lapsesta mukavia.					

5. Mitä muuta palautetta, kehittämisideoita tai kokemuksia haluatte kertoa leikkikerhotoiminnasta?

Kiitos vastauksestanne!